

Gildebries

DE GILDEBRIEF

De Gildebrief is het kwartaalblad van het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Oplage 1850 stuks.

De verantwoordelijkheid voor het blad berust bij de redactie. Het bestuur van het Gilde van Vrijwillige Molenaars is alleen verantwoordelijk voor haar eigen artikelen. De redactie is dankbaar voor haar toegestuurde kopij en suggesties, maar behoudt zich het recht voor artikelen al of niet te plaatsen.

Advertenties:

Voor bedrijven en instellingen die materialen en/of diensten aanbieden die met molens te maken hebben, bestaat de mogelijkheid te adverteren. Advertentietarieven zijn op aanvraag verkrijgbaar.

BESTUUR

Voorzitter: Gerard Sturkenboom,
Biss. Arnoutlaan 14,
5591 BL Heeze, tel.: (040) 226 26 02

Vice voorzitter: Henk Demoet
Schimmelpennickstraat 37, Rijen
tel.: (0161) 22 20 59

Secretaris: Boudewijn van Weel,
Nw. Bussummerweg 92, 1272 CK Huizen,
tel.: (035) 525 16 95

Penningmeester: Gerard Barendse, Beatrixstraat 79,
2685 BH Poeldijk, tel.: (0174) 24 55 80

Examencoördinator: Jan Spruit, Molenviergang 8,
2761 BK Zevenhuizen, tel.: (0180) 63 26 13

Redactie Gildebrief: Peter de Moes, Hermelijnlaan 3,
1216 EB Hilversum, tel.: (035) 621 57 72

Algemeen: Bert van Uffelen
Valkenlaan 8, 7905 AA Hogeveen,
tel.: (0528) 27 19 91

LEDENADMINISTRATIE

Mevr. E.N. Pouw-Schipper
Zwarteweg 70, 1412 GE Naarden
tel.: (035) 694 54 28

Girorekening: 2144780
ten name van Het Gilde van Vrijwillige
Molenaars te Naarden.

BIOTOOPWACHT

E. Smit
Heereweg 213, 1871 EG Schoorl
tel.: (072) 509 20 69 en/of 5093051

Landelijk meldpunt

De Hollandsche Molen
Sarphatistraat 634, 1018 AV Amsterdam
tel.: (020) 623 87 03
fax: (020) 638 33 19

GILDEVERZEKERINGEN

Jan van Loenen
Arendshorst 34, 3772 RV Barneveld
tel.: (0342) 49 08 94

BLIKSEMAFLEIDERCONTROLE

D.J. Abelskamp
Laan 1940-1945 nr 2, 7231 GL Warnsveld
tel.: (0575) 52 50 68

Redactie:

Peter de Moes, Gerrit Pouw,
Bert van Uffelen en Jan van der Vlies

Redactie-adres:

Jan van der Vlies
Maaskade 77a, 3071 ND Rotterdam

Kopij voor het volgende nummer moet vóór
1 mei 1998
in het bezit van de redactie zijn.

IN DIT NUMMER

pagina

't Gaande Werk	1
Uitnodiging Alg. Ledenvergadering	1
Notulen Alg. Ledenvergadering 1997	3
Winst- en Verliesrekening	8
Balans	9
Molenbrand in Arnhem	10
Bestuur bezoekt Noord-Brabant	11
Driehonderd dia's terecht	12
Bio-energie versus molenbiotoop	13
Uitnodiging contactavond Noord-Holland	14
Bomen, burens, hokken, schuren	15
Ingezonden brief	15
Excursie naar Gelderse molens	17
Vragenrubriek	19
Mooizetten	19
Najaarsbijeenkomst Groningen	20
Reactie op "7juni"	24
Jaarverslag afdeling Gelderland	25
Werkgroep Nationale Molendag	26
Bliksemafleidercontrole	27
Nieuws Gild Fryske Mounders	28
Eerste nummer Molenwereld	29
Diskette Overijssels molenbestand	30
Feest in Alphen a/d Maas	31
Bijdrage Canada	31
Werkgroep risicobeheer	31
Wijziging redactie-adres	32
Opievaars	32

Bij de voorplaat:
Molens De Ster en De Lelie tijdens de presentatie
van "Molenwereld"

© 1997 Het Gilde van Vrijwillige Molenaars

Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Gilde van Vrijwillige Molenaars, Nwe. Bussummerweg 92, 1272 CK Huizen.

Was 1997 het jaar, waarin het Gilde 25 jaar bestond, dit jaar is het de beurt aan De Hollandsche Molen om een mijlpaal te vieren. Langs deze weg feliciteer ik onze zustervereniging met haar 75-jarig jubileum. De door DHM gestelde doelen (het bevorderen van de belangstelling voor molens, het instandhouden en doen functioneren ervan en de zorg voor hun omgeving) zijn nog immer actueel. Er is weliswaar veel bereikt, maar de bedreigingen zijn er ook nog steeds. Daarom wens ik de vereniging nog vele actieve en succesvolle jaren toe. Overigens werd er, toen de vereniging in 1973 haar 50-jarig bestaan vierde, voor het eerst een Nationale Molendag gehouden. Het was een cadeau van de molenaars; veel vakmolenaars, maar toch ook al een aantal vrijwillige molenaars. Het is een blijvend cadeau gebleken, want de ruim 600 molens, die naar verwachting tijdens de 26ste NMD - op zaterdag 9 mei a.s. - zullen draaien, zullen door vrijwel alleen maar vrijwillige molenaars (en gelukkig ook nog enkele beroepsmolenaars) in bedrijf worden gesteld. In deze Gildebrief een artikel van de heer Faber over de 26ste Nationale Molendag.

Goed nieuws kan ik melden m.b.t. de samenwerking van het Gilde met andere molenorganisaties. Zo is er (eindelijk) een samenwerkingsovereenkomst tot stand gekomen tussen het Gild Fryske Mounders en het GvVM. Hieraan is veel overleg voorafgegaan, waarbij ook De Fryske Mole en DHM betrokken zijn geweest. Het belangrijkste van de overeenkomst is, dat er vanaf 1998 in Friesland één opleiding zal zijn. Er zal ook nog maar één examen worden afgenomen, onder verantwoordelijkheid van DHM. Het nieuwe Friese afdelingsbestuur is een samenvoeging van de leden van het oude bestuur en het bestuur van het GFM. De nieuwe afdeling zal de naam "Gild Fryske Mounders" dragen. De leermeesters van het GFM zullen ook benoemd worden door het Gilde. Er is sprake van een overgangperiode van 3 jaar. Hierin zullen de betrokkenen nauw contact houden om alle details verder uit te werken.

Er is ook overleg geweest met het bestuur van het

Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde (AKG). Beide besturen hebben de wens uitgesproken tot een nauwere samenwerking tussen (de leden van) beide verenigingen. Een concreet onderwerp is de kwaliteitsbewaking. Het AKG heeft zich al uitgebreid verdiept in de strengere eisen (HACCP), terwijl het Gilde een werkgroep heeft opgericht om voor haar leden, de vrijwillige korenmolenaars, een praktische uitvoerbaarheid te bewerkstelligen. Geamenlijk overleg met de Keuringsdienst van Waren om te komen tot een eenvoudige "hygiëncode" is nu de doelstelling.

Dit nieuwe nummer van de Gildebrief kan ik van harte bij u aanbevelen. Er is weer een grote verscheidenheid aan artikelen van (opvallend) veel verschillende personen. Zo zijn er verslagen over de najaarsbijeenkomst van de afdeling Groningen, over het bezoek van molenaars uit Goeree/Overflakkee aan Zeddam e.o., over het bezoek van het Gildebestuur aan Noord-Brabant en over de aanbidding van het eerste nummer van het nieuwe blad Molenwereld. Over de immer bedreigde molenbiotoop zijn er artikelen van Leen van Aalsburg en van Peter de Moes. De bliksemafleidercontrole, een service, die het Gilde verleent aan haar leden, wordt nogmaals onder uw aandacht gebracht. Opmerkelijk zijn de berichten over een gift van een enthousiast Canadees lid en over het weer boven water komen van een 300-tal vermiste molendia's. De gebeurtenissen op 7 juni van het vorig jaar blijken de gemoederen nog steeds bezig te houden!

Tot slot wil ik iedereen wijzen op onze jaarvergadering. Hierover zijn ook de gebruikelijke berichten opgenomen. Graag hoop ik op weer een grote opkomst: 's morgens ter ondersteuning van het bestuursbeleid en 's middags voor een interessant programma!

Gerard Sturkenboom, voorzitter

UITNODIGING VOOR DE LEDENVERGADERING

Het bestuur van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars heeft het genoegen U hierbij uit te nodigen voor de ledenvergadering 1998, welke zal worden gehouden op

zaterdag 4 april

in Hotel Haarhuis, Stationsplein 1 te Arnhem.
Tel.: (026) 447 24 41.

De agenda voor het **ochtendgedeelte**, dat om 10.30 uur zal beginnen, bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Opening door de voorzitter
2. Bestuursmededelingen
3. Vaststelling van de notulen van de ledenvergadering d.d. 5 april 1997, opgenomen in de Gildebrief nr. 1/98

4. Jaarverslag van de secretaris over 1997
5. Financieel verslag van de penningmeester over 1997
6. Verslag van de Kascommissie
7. Benoeming van de Kascommissie
8. Bestuursmutaties

Toelichting

Bestuursleden Peter de Moes en Jan Spruit zijn periodiek aftredend en hebben beiden te kennen gegeven niet herkiesbaar te zijn. Voor Peter komt hiermee een einde aan een periode van acht jaar waarin hij actief is geweest in de redactie van de Gildebrieff en als lid van de Lesstofcommissie een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan de totstandkoming van de Basis cursus. Jan Spruit werd in 1982 in het bestuur gekozen en heeft derhalve maar liefst vier bestuurstermijnen lang de functie van examencoördinator vervuld. Daarnaast heeft Jan zich op velerlei gebied voor het Gilde ingezet, zoals het verzorgen van menig bloemstuk en het regelen van verschillende tractaties - van paaseieren tot het jubileumgebak.

Ter opvolging van de voornoemde bestuursleden stelt het bestuur voor de heren M.A.P. Verwijmeren (Nootdorp) en A. de Vos (Koedijk) te benoemen. Tinus Verwijmeren heeft van jongs af aan in het bestuurswerk gezeten en heeft na zijn studie in een aantal betrekkingen op verschillende niveaus een bestuursfunctie bekleed. Hij is door de weeks en in het weekeinde actief op de korenmolens te Wateringen en Nootdorp. Andreas de Vos is vrijwillig molenaar op molen De Eendracht te Alkmaar en de Sluismolen te Koedijk. Hij is op de Hogeschool Alkmaar besmet geraakt met het molenvirus, nadat hij

daar met ex-bestuurslid Eric Zwijnenberg in contact was gekomen.

Tegenkandidaten voor beide bestuursfuncties kunnen zich tot uiterlijk 28 maart schriftelijk kenbaar maken aan het bestuur, Nwe. Bussummerweg 92, 1272 CK Huizen.

9. Rondvraag

Lunchpauze van ongeveer 12.00 uur tot 14.00 uur

Het programma voor het **middagdeelte** van de vergadering bestaat uit drie onderdelen:

10. Uitreiking certificaten voor de korenmolenaars cursus

Uitreiking van de certificaten aan de deelnemers die de korenmolenaars cursus 97/98 met succes hebben afgerond.

11. Brandveiligheid rieten dakbedekking

Lezing door de heer M. Scheepbouwer van de firma Magma Applications over de middelen waarmee de rieten dakbedekking tegen brand beschermd kan worden.

12. Meteorologie voor de molenaar

Inleiding door mevrouw H. Vaartjes, meteoroloog bij de Koninklijke Luchtmacht, over aspecten van de weerkunde waar de molenaar mee te maken kan krijgen.

Sluiting omstreeks 17.00 uur.

Uw aanwezigheid wordt zeer op prijs gesteld.

JAMMER GENOEG BENT U NIET DE ENIGE MET BELANGSTELLING VOOR MONUMENTEN

Evenals u hebben ook houtworm, boktor en zwam een uitgesproken voorliefde voor ons nationaal monumentenbestand.

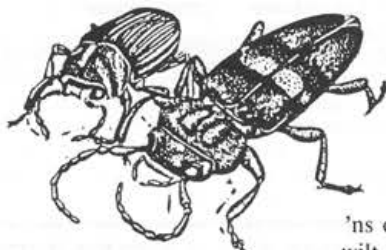
En waar uw belangstelling opbouwend is, gaan zij nogal afbrekend te werk.

Resultierend in schadeposten van miljoenen guldens. Voorkomen blijft daarom altijd goedkoper dan genezen.

Sterker nog: genezen is soms zelfs helemaal niet meer mogelijk.

Laat daarom een specialist van Rentokil bij u langs komen voor inspectie. De kosten van deze inspectie zijn nul komma nul, waar ook in Nederland.

Bovendien krijgt u meteen een serie

Links de houtworm, rechts de boktor. Samen veroorzaken ze voor miljoenen schade aan monumenten.

duidelijke tips over bescherming.

Vul de bon in en stuur 'm op. Ook als u eerst onze uitgebreide documentatie

'ns onder de loep wilt nemen.

RENTOKIL GRATIS INSPECTIE

- ☐ Wilt U mij bellen voor een gratis inspectie?
☐ Wilt u mij eerst documentatie zenden?

Naam: _____

Bedrijf: _____

Adres: _____

Postcode: _____ Plaats: _____

Telefoonnr.: _____

Opsturen aan rentokil, postbus 52, 2280 AB Rijswijk (Z.H.).
of bel gratis: 06-0226600

Ledenvergadering van Het Gilde van Vrijwillige Molenaarsgehouden op zaterdag 5 april 1997 in Hotel Haarhuis te Arnhem

Opening door de voorzitter

Dick Jan Braay opent de jubileumvergadering van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars met een woord van welkom. Het is de voorzitter een groot genoegen de vergadering te mogen toespreken, en hij stelt naar tevredenheid vast dat men massaal de weg naar Arnhem heeft weten te vinden.

Met een speciaal woord van welkom richt de voorzitter zich tot de vertegenwoordigers van de uitgenodigde molenorganisaties, waarvan enkelen in het middagedeelte het woord zullen voeren ter gelegenheid van het jubileum.

Er is bericht van verhindering ontvangen van de heren J. Maas (Den Haag), H.C. Steinz (Hattem), M. van Doornik (Westernieland), J.J. van den Akerboom (Hazerswoude-Dorp), A. Toet (Leiderdorp), A. Schouten (Bleskensgraaf), P.A.M. van Doorne (Druiten), H. Petit (Coevorden) en B. Slooten (Koe-dijk).

De heer Braay deelt mee dat de koffie en thee op deze dag door het bestuur worden aangeboden en dat er voor de theepauze nog een tractatie op het programma staat. Tussen de middag zorgt Hotel Haarhuis voor broodjes en soep, die echter voor rekening van de aanwezigen komen. Tot slot wijst de voorzitter erop dat er – ondanks de aanwezigheid van asbakken – in de zaal niet gerookt mag worden en verzoekt hij de aanwezigen de presentielijst te tekenen. Achteraf bleken 139 personen gehoor aan dit verzoek te hebben gegeven.

Bestuursmededelingen

- Voor deze bijzondere vergadering heeft het bestuur niet alleen de genoemde molenorganisaties uitgenodigd, maar ook de ereleden en de ex-bestuursleden van de vereniging. Daarnaast heeft het bestuur de **acht oprichters van het Gilde** uitgenodigd, die 30 jaar geleden bijeenkwamen in restaurant Het Karrewiel te Leiden. Daar werd onder het genot van pannenkoeken de basis voor het Gilde gelegd, hetgeen op 15 april 1972 zou uitmonden in de officiële oprichting van de vereniging Het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Het bestuur heeft besloten deze acht personen, te weten: Dick Prins, Eric Zwijnenberg, Klaas Zaal, Frans Verra, Piet Groot, Jos Gunneweg, Gerrit Keunen en Piet de Jong als aandenken een etentje aan te bieden. Tijdens deze reünie kunnen de grondleggers filosoferen over hetgeen er van hun oorspronkelijke ideeën terecht is gekomen. In de Gildebrief zal een verslag van het samenzijn worden opgenomen.

- Per 1 januari 1997 heeft de heer P.J. van de Winkel uit Eindhoven zijn activiteiten als bliksemaf-leidercontroleur beëindigd. De heer Van de Winkel is vanaf het begin bij de werkzaamheden van de **werkgroep bliksemafleidercontrole** betrokken

geweest. Als controleur voor de regio Zuid-Nederland heeft hij een groot aantal molens bezocht om de afleiderinstallatie te inspecteren. Het bestuur zal de heer Van de Winkel persoonlijk voor zijn werkzaamheden bedanken.

De coördinator van de werkgroep, de heer D. Abelskamp sr., is erin geslaagd snel voor opvolging te kunnen zorgen. De heren Höppener en Vink zijn bereid gevonden de werkzaamheden gezamenlijk te gaan verzorgen.

- De door het GVM verzorgde speciale **molen-cursus** voor de monumentenwachter, die in overleg met de Monumentenwacht Nederland tot stand is gekomen, heeft plaatsgevonden op een tweetal dagen in december en januari. De eerste dag vond plaats op de poldermolen te Maarssen, de tweede op korenmolen De Vriendschap te Veenendaal. Ex-bestuurslid Gerrit Pouw heeft op deze dagen op enthousiaste en deskundige wijze molenkennis overgedragen aan 28 monumentenwachters. De cursus zal op 16 en 18 april worden afgerond met een toets, die afgenomen zal worden door de heer L. Vellekoop en een monumentenwachter die tevens gediplomeerd vrijwillig molenaar is.

- Nu **Eric Zwijnenberg** niet langer deel uitmaakt van het Dagelijks Bestuur van DHM, zal hij deze vereniging ook niet meer vertegenwoordigen in de bestuursvergadering van het GVM. Eric heeft sinds 1971 in het bestuur van DHM gezeten en is lange tijd de contactpersoon tussen beide verenigingen geweest. Het bestuur wil Zwijnenberg hartelijk voor zijn inzet bedanken en hoopt dat hij actief met het Gilde mee wil blijven denken.

Als opvolger bij de bestuursvergaderingen van het GVM is Eric Ellinger voorgesteld, die in maart jl. benoemd is als lid van het Algemeen Bestuur met de bedoeling om later tot het Dagelijks Bestuur toe te treden.

- Vorig jaar was er helaas te weinig belangstelling voor de **korenmolenaarscursus**, die om die reden geen doorgang kon vinden. Dit jaar waren er 12 aanmeldingen, zodat de cursus wel gegeven kon worden. Van de 12 personen bleken er acht na de schriftelijk toets tot het vervolg van de cursus (theorie- en praktijkgedeelte) toegelaten te kunnen worden.

- De jaarlijkse **bestuursexcursie** naar een provinciale afdeling zal dit jaar niet zoals gebruikelijk in het voorjaar, maar pas in oktober plaatsvinden. De afdeling Noord-Brabant, door wie het bestuur is uitgenodigd, houdt namelijk in het najaar haar contactavond. Aangezien het bestuur er grote waarde aan hecht naast het afdelingsbestuur ook haar leden in de regio te ontmoeten, is besloten de bestuursexcursie uit te stellen.

- De regels met betrekking tot de hygiëne bij het

produceren van waren, die voorheen waren vastgelegd in de Warenwet, zijn vernieuwd en omschreven in de **HACCP**. Deze nieuwe regelgeving, die per 1 januari 1996 van kracht is, zal mogelijk ook gevolgen hebben voor de korenmolenaars onder ons. De afdeling Noord-Brabant heeft het initiatief tot het formeren van een landelijke werkgroep genomen, die de mogelijke gevolgen van de HACCP wil onderzoeken en inventariseren.

- Op 18 december 1996 heeft Het Gilde van Vrijwillige Molenaars de **Biotoopprijs '96** uitgereikt aan de gemeente Domburg, die inmiddels in de gemeente Veere is opgegaan. Burgemeester Hietkamp nam de prijs in ontvangst; een oorkonde en lesbrieven voor groep 8 van de plaatselijke basisschool. De gemeente heeft zich onderscheiden door de wijze waarop het de omgeving van koren-molen Weltevreden heeft ingericht. Bij de berekening van de toelaatbare beplantings- en bebouwingshoogte heeft men de richtlijnen gehanteerd uit het biotooprapport van DHM. De nokhoogtes van enkele nieuwbouwwoningen werden aangepast, er is een bos gekapt en door grondruil is een gepland bedrijventerrein nu in gebruik als plantsoen annex parkeerterrein. Het is de bedoeling dat deze situatie tot in lengte van dagen zo blijft. Om op de bijzondere situatie te wijzen is er een plaquette in het vooruitzicht gesteld, waarop informatie over de molenbiotoop zal worden opgenomen.

- Op 9 december 1996 heeft er in Zwolle overleg plaatsgevonden tussen het bestuur van DHM, De Fryske Mole, het **Gild Fryske Mounders** en het GVM. Op de agenda stond het commentaar van de betrokken partijen op de 14 uitgangspunten die in een eerder stadium zijn geformuleerd. Duidelijk werd dat een aantal zaken bij het GFM zeer gevoelig ligt. Het gaat hierbij met name om de voordracht van kandidaten door de leermeestersvergadering (te vergelijken met het toelatingsexamen), de rol van de leermeester (te vergelijken met de instructeur) tijdens het examen en het lidmaatschap van het GVM. Breekpunt in het overleg bleek echter het functioneren als afdelingsbestuur van het GVM te zijn, iets waarover in het vooroverleg tussen DHM en het GFM afspraken schijnen te zijn gemaakt. Toen duidelijk werd dat deze optie voor het GFM onbespreekbaar was, werd de bijeenkomst beëindigd.

Inmiddels voert het bestuur van de afdeling Friesland van het GVM overleg met een delegatie van het Gild Fryske Mounders over een mogelijke integratie van beide molenaarsverenigingen. Naar verwachting zal het bestuur binnenkort bij deze besprekingen betrokken worden.

- Peter de Moes doet verslag van de voortgang in de samenstelling en het verschijnen van de **Basis-cursus**. In december hebben de Gildeleden hoofdstuk 12 over de korenmolens ontvangen, waar men overwegend positief op heeft gereageerd. De Lesstofcommissie is inmiddels bezig met hoofdstuk 6 over het gaande werk. De tekst en tekeningen over de assen, het gevlucht, wieksystemen en molenzeilen zijn klaar. Waarschijnlijk kan deze aanvulling in het najaar worden uitgegeven.

- Bert van Uffelen doet verslag van de voorberei-

dingen van de **Nationale Molendag**, die op 10 mei gehouden zal worden. Vanwege ziekte van de heer L.M. Endedijk kan er geen verslag van de voortgang m.b.t. de mogelijke veranderingen in de opzet van de molendag worden gedaan. In verband met de korte voorbereidingstijd zal de dag dit jaar nog op de 2de zaterdag in mei worden gehouden.

- Naar aanleiding van de Molencontactdag van DHM heeft deze vereniging een ad hoc werkgroep **Verzekeren van molens** in het leven geroepen om te onderzoeken of en op welke wijze er een goede en goedkope collectieve verzekeringsvorm voor molens kan worden aangeboden. Werkgroep-lid Eric Stoop brengt de vergadering op de hoogte van de stand van zaken. Het overleg met een aantal verzekeringsmaatschappijen heeft erin geresulteerd, dat de molens tegen een veel gunstigere premie verzekerd kunnen gaan worden, waarbij bovendien sprake is van een betere dekking!

- Tot slot van de mededelingen richt de voorzitter zich met een woord van dank tot bestuurslid **Jan Spruit**, die de zaal van bloemen heeft voorzien. Veel bewondering is er voor het in Gildekleuren uitgevoerde bloemstuk, waarin de houten molenonderdelen uit het GVM-logo zijn verwerkt.

Vaststelling van de notulen van de ledenvergadering d.d. 6 april 1996

De notulen geven zowel voor wat betreft de inhoud als de redactie geen aanleiding tot het maken van opmerkingen, en zij worden diensgevolge na goedkeuring door de vergadering vastgesteld.

Jaarverslag van de secretaris over 1996

Het jaarverslag over 1996 wordt, na door de secretaris te zijn voorgelezen, goedgekeurd. Het verslag wordt gepubliceerd in de Gildebrief 2/97.

Financieel verslag van de penningmeester over 1996

In zijn toelichting op de jaarcijfers gaat Gerard Barendse nader in op een aantal posten op de inkomsten- en uitgavenkant. De penningmeester staat onder andere stil bij de extra inkomsten bij de Gildeverzekeringen en de hogere advertentieopbrengst van de Gildebrief. Van de uitgaven worden de besparing op de post drukwerk en kostenoverschrijding voor uitgave van de basiscursus genoemd. Voor wat het laatste betreft, prijst Barendse de opstelling van de RDMZ, die zich bij de subsidiëring van de theoriecursus in de afgelopen jaren bijzonder flexibel heeft opgesteld.

Naar aanleiding van de toelichting vraagt de heer Van Erve of het bestuur wel eens heeft overwogen om voor het verzenden van de post gebruik te maken van de streekpost; dit kan volgens hem de helft schelen. Het bestuur zegt toe dit voorstel in overweging te nemen. De heer Pouw merkt op dat de huidige kosten laag zijn omdat de post gebundeld wordt aangeboden. Aangezien de streekpost geen landelijke dekking heeft, kan dit de verzending van de overige poststukken juist weer duurder maken.

Verslag van de kascommissie

De voorzitter leest het verslag van de kascommissie voor. In haar bijeenkomst op 12 maart heeft de commissie de financiële stukken van het GVM gecontroleerd en in orde bevonden. De kascommissie stelt voor de penningmeester voor het gevoerde beleid decharge te verlenen; de vergadering gaat hier mee akkoord. Het financiële verslag over 1996 is hiermee officieel vastgesteld.

Benoeming van de kascommissie

In 1996 bestond de kascommissie uit de heren T. Oosterhuis, L. Vellekoop en G. de Vries. De heer Vellekoop is aftredend; het bestuur stelt voor om de heer C. Franken (lid van de reserve-kascommissie) als zijn opvolger te benoemen. De vergadering gaat hiermee akkoord.

Voor de ontstane vacature in de reserve-kascommissie, waarin de heren B. Dooren en J. van den Akerboom zitting hebben, melden zich vier kandidaten aan. Het bestuur zal hieruit een keuze maken.

Bestuursmutaties

Ten gevolge van een samenloop van omstandigheden is dit agendapunt ietwat ingewikkeld. Als eerste stelt de voorzitter de herbenoeming van Boudewijn van Weel aan de orde, die statutair aftredend is. Hij maakt sinds 1985 deel uit van het bestuur, waarin hij vanaf 1988 de functie van secretaris vervult, en heeft zich herkiesbaar gesteld. Er blijken geen tegenkandidaten te zijn aangemeld. Het bestuur stelt de leden derhalve voor Van Weel voor een vierde termijn te benoemen, waar de vergadering bij acclamatie mee akkoordgaat.

Vervolgens krijgt vice-voorzitter Gerard Sturkenboom het woord om de tweede bestuursmutatie te behandelen; het aftreden van Dick Jan Braay.

Na enkele woorden aan de verdiensten van de aftredend voorzitter te hebben gewijd, stelt de Sturkenboom voor om Dick Jan tot erelid van de vereniging te benoemen. Een voorstel dat enthousiast door de leden wordt gesteund. Nadat Braay de zilveren molenrijn heeft ontvangen, krijgt hij een 'terugtik' horloge ten geschenke, waarmee behalve de tijd tevens de tijdsduur tot aan de eeuwwisseling wordt aangegeven. Daarnaast is er een bloemetje voor zijn vrouw Edith.

In zijn dankwoord schetst Dick Jan een beeld van hetgeen er gedurende zijn bestuurslidmaatschap zoal tot stand is gebracht. Hij bedankt de vergadering voor het in hem gestelde vertrouwen en wenst zijn ex-collega's geluk en wijsheid toe bij het bestuurlijk werk, waar hij 4/10de deel van zijn leven met plezier aan heeft mogen bijdragen. Voor de zittende bestuursleden heeft Braay als aandelen een aantal oude kammen uit het spoorwiel van molen De Koker meegenomen. De medebestuursleden worden vergeleken met 'doordouwers' die het gaande werk van het Gilde in beweging houden.

Teneinde het bestuur weer compleet te maken, gaat Sturkenboom over tot de benoeming van een bestuurslid in de door het aftreden van D.J. Braay ontstane vacature. Het bestuur heeft hiervoor meerdere kandidaten benaderd, waarbij vooral

De afgetreden voorzitter van het G.V.M., Dick-Jan Braay (links), wordt toegesproken door de nieuw benoemde voorzitter, Gerard Sturkenboom.

gedacht is aan de leden van de afdelingsbesturen. De keuze van het bestuur is gevallen op Henk Demoet uit Rijen, die vanwege zijn professionele achtergrond (opleidingsofficier bij de Koninklijke Luchtmacht) een extra dimensie aan het bestuurswerk kan leveren. Aangezien er geen tegenkandidaten zijn aangemeld, stelt de vice-voorzitter de vergadering voor Demoet als bestuurslid te benoemen. De leden gaan hiermee akkoord.

In het bestuurlijk vacuüm dat ten gevolge van het aftreden van Braay is ontstaan, neemt de secretaris het woord voor het laatste aspect van deze bestuursmutaties: de benoeming van een nieuwe voorzitter. Het bestuur stelt de vergadering voor om Gerard Sturkenboom, de huidige vice-voorzitter, te benoemen als 6de voorzitter van het Gilde. Uit het applaus kan worden opgemaakt dat ook dit voorstel door de vergadering wordt gesteund. Hierna dankt Sturkenboom de aanwezigen voor het in hem gestelde vertrouwen en geeft in een korte uiteenzetting weer wat het GVM tijdens zijn voorzitterschap kan verwachten.

Wijziging Statuten en Huishoudelijk Reglement

De nieuwe voorzitter schetst de geschiedenis van de watermolenaarscursus, die na een gedegen voorbereiding in anderhalf jaar tijd gereed is gekomen. Hier zijn 10 vergaderingen van de werkgroep en overleg met de leden van de Examencommissie van DHM aan vooraf gegaan. Om de nieuwe opleiding formeel van start te laten gaan, dient de ledenvergadering haar goedkeuring te hechten aan een aantal wijzigingen in de Statuten en het Huishoudelijk Reglement. In de Gildebrieven zijn de wijzigingen opgenomen en van een toelichting voorzien.

De heer J. van de Vlies vraagt aandacht voor een aantal taalkundige opmerkingen die bij hem zijn opgekomen tijdens het invoeren van de tekst. De heer Sturkenboom stelt in zijn antwoord dat de concepttekst is gebaseerd op de bestaande Statuten en het Huishoudelijk Reglement, waar de nieuwe elementen aan zijn toegevoegd. Het bestuur zegt toe dat deze opmerkingen bij de uiteindelijke formulering zullen worden meegenomen.

De heer Wieffer wil weten of het de bedoeling is dat de watermolenaars alleen op watermolens gaan draaien. Kunnen de mensen met een diploma voor de windmolen ook op de watermolens terecht? De voorzitter geeft aan dat de watermolenaarscursus een aparte opleiding is, maar dat het wel mogelijk is dat er vrijstelling voor 'overlappende' onderdelen kan worden gegeven.

De heer B. Kalkman wil weten of de nieuwe cursus een degradatie van de bestaande opleiding inhoudt. Volgens de voorzitter is dit niet het geval; de watermolenaarscursus moet gezien worden als een aparte opleiding die losstaat van de bestaande opleiding en speciaal is ingericht voor de watermolens.

Bij het in stemming brengen van de wijzigingsvoorstellen blijkt dat de zaal hiermee akkoord gaat.

Rondvraag

De heer T. Kalk geeft een toelichting op de door de gezamenlijke Groninger molenorganisaties georganiseerde actie, waar in de landelijke media onverwacht veel aandacht aan is besteed (o.a. De Telegraaf). De actie was bedoeld als geschenk ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het GVM; het is zeker niet de bedoeling geweest de rest van Nederland te bewerken...

Mevrouw S. Bezema-Tel is na de succesvolle restauratie van molen De Onrust te Oude Pekela gevraagd behulpzaam te willen zijn bij de restauratie van het houtzaagmolentje te Wedderveer. Het is een unieke spinnekopmolen met windroos en zelfzwichting. Het eerste doel is het gat in de begroting weg te werken, waarvoor zij een collectebus en een aantal posters heeft meegenomen. Het motto van de inzamelactie luidt: "Elke gulden telt, maar van dik hout zaagt men planken..."

De heer B. Kalkman, de voorzitter van het Gild Fryske Mounders, heeft uit de vergadering van de molenvereniging de opdracht meegekregen het GVM hartelijk te feliciteren met het zilveren jubileum. Verder laat hij weten dat er aan het overleg wordt gewerkt en dat het de bedoeling is om tot

samenwerking tussen de beide gilden te komen.

De heer J. Meessen heeft voor liefhebbers een aantal folders over de molens in Limburg meegenomen.

De heer C. Franken vraagt of de pers door het bestuur benaderd is i.v.m. het jubileum. De voorzitter antwoordt dat er vanuit het bestuur geen initiatief is genomen, maar dat er inmiddels wel aandacht in de pers aan het GVM is geschonken. Onder andere in het Noordhollands Dagblad en de Telegraaf hebben artikelen gestaan.

De heer H. van Erve heeft in Procedure en Regels gelezen dat er voor de watermolencursus gekozen is voor de modulevorm. Hij vraagt of er voor de windmolenopleiding ook aan deze vorm wordt gedacht. De voorzitter antwoordt dat er momenteel geen concrete plannen in die richting bestaan. Het bestuur beschouwt de nieuwe cursus wel als een proeftuin waarin ervaringen kunnen worden opgedaan, die eventueel ook voor de windmolenopleiding kunnen worden gebruikt. Het doel bij het opzetten van de cursus watermolenaar was om iets in de opleiding te verbeteren, en het kan op voorhand niet worden uitgesloten, dat deze verbeteringen in de toekomst ook in de windmolencursus toegepast gaan worden.

De heer J. van Driel kondigt aan dat het verslag van het Gild Fryske Mounders georganiseerde symposium over houtzagen binnenkort verkrijgbaar is.

zeilmakerij Fa. van Neerven B.V.

opgericht

1925

van Neerven's MOLENZEILEN

'N BEGRIP VOOR DE MOLENAAR

IN

NEDERLAND, BELGIË
EN DUITSLAND

IN

KATOEN, W.K. 77 EN VLASDOEK

DR. VAN ERPSTRAAT 1

5341 AK OSS

TELEFOON 0412 - 62 40 28

FAX 0412 - 62 79 73

De directeur van de Rijksdienst voor de monumentenzorg, drs. A.L.L.M. Asselbergs, heeft van Eric Zwijnenberg de 10e druk van het Nederlands Molenbestand gekregen.

Sluiting

Om 12.30 uur sluit de kersverse voorzitter het ochtendgedeelte van de ledenvergadering.

Middagprogramma

Het middagedeelte van de jubileumvergadering wordt geopend door Gerard Sturkenboom, die 's morgens door de leden tot nieuwe voorzitter van het GVM is benoemd. Na een speciaal woord van welkom aan de genodigden geeft hij een overzicht van hetgeen er op het jubileumprogramma staat.

Als eerste wordt het presentatiescherm onthuld, dat de vereniging zichzelf ten geschenke heeft gedaan ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan. De aankleding van het scherm is verzorgd door grafisch vormgever en vrijwillig molenaar Derk Jan Tinga, die hartelijk wordt bedankt voor de snelle levering en als stoffelijk blijk van waardering een bloemetje krijgt aangeboden.

Vervolgens is het woord aan de heer drs. A.L.L.M. Asselbergs, directeur van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg. In zijn toespraak wordt ingegaan op de rol van de molen in de Nederlandse samenleving en de belangrijke plaats die de vrijwillige molenaars in het molenbehoud hebben ingenomen.

In verband met de uitgave van de 10de druk van

Het Nederlands Molenbestand krijgt Eric Zwijnenberg het woord. De grondslag voor het Molenbestand blijkt in het begin van de zeventiger jaren door Jos Gunneweg gelegd te zijn. Ten behoeve van de opleiding maakte hij toentertijd een inventarisatie van de in bedrijf zijnde molens, waarop 150 molens voorkwamen. Uit het nieuwe bestand blijkt dat tegenwoordig meer dan de helft van de molens door vrijwilligers bediend wordt en (weer) regelmatig in bedrijf is. Na een korte toelichting op de totstandkoming van de nieuwe druk te hebben gegeven, biedt Zwijnenberg het eerste exemplaar aan aan de heer Asselbergs. Alle Gildeleden zullen "het rode boekje" als jubileumgeschenk krijgen toegestuurd; de aanwezigen kunnen het in de pauze alvast bij de GVM-stand in ontvangst nemen.

De volgende spreker is de voorzitter van DHM, de heer C. de Groot. Als geschenk voor de jubilaris overhandigt hij de nieuwe voorzitter een enveloppe met inhoud.

In de toespraak van de directeur van de Stichting Federatie Monumentenwacht Nederland wordt onder andere stilgestaan bij de speciale molencursus voor de monumentenwachters, waar de Monumentenwacht en de deelnemers positief over zijn. Het bestuur krijgt een fles met een bruisend drankje ten geschenke.

Aangezien de voorzitter van het AKG, de heer H. Schippers, verhinderd is, krijgt secretaris A.E. van der Voet het woord. In zijn toespraak vraagt de heer Van der Voet aandacht voor de concurrentie die de malende vrijwillige molenaars vormen voor de leden van het AKG, die hun brood met de molen moeten verdienen.

De toespraken worden afgesloten met een humoristische bijdrage van de heer L. Vellekoop, die het woord voert namens de Examencommissie van DHM. Hij blikt terug op de eerste examens, waarbij acht kandidaten per dag werden geëxamineerd, en heeft in het archief ontdekt dat mensen die het later ver geschopt hebben, destijds voor het examen moesten worden afgewezen.

Dan is het woord aan Evert Smit die enkele woorden spreekt over het ontstaan van de molenfilm *Stoere Werkers*, die hij ettelijke keren heeft vertoond en daarbij van commentaar heeft voorzien. De film is recentelijk op videoband uitgebracht.

Na de theepauze, waarin de aanwezigen hebben kunnen genieten van speciaal jubileumgebak (dat dankzij de bemoeienis van Jan Spruit kan worden aangeboden), wordt een tweede fragment uit *Stoere Werkers* over de Zaanse paltromolens vertoond.

Aansluitend op de historische beelden overhandigt de voorzitter een exemplaar van de videoband aan de drie aanwezige oprichters van het GVM, de heren Prins, Keunen en Zwijnenberg, die als stoere werkers aan wieg van de vereniging hebben gestaan. In zijn dankwoord merkt de heer Prins op "dat zij het startschot hebben gegeven, maar dat het idee dankzij de leden tot een succes is geworden". Het bestuur zal er voor zorgen dat de vijf afwezige oprichters binnenkort ook een exemplaar zullen krijgen.

Tot slot van de jubileumjaarvergadering verzoekt de voorzitter Gerbrand de Vries naar voren te komen om de Biotoopprijs 1997 in ontvangst te nemen.

In een uitgebreide motivatie schetst de heer Smit de molengeschiedenis van De Vries en geeft hij aan wat de verdiensten van Gerbrand voor de molenbiotoop zijn geweest. Hij was de eerste molenaar die de inmiddels bekende knipsels uit de *Staatscourant* kreeg toegestuurd en kan om die reden als eerste biotoopwachter worden aangemerkt. De belangstelling voor de biotoopkwestie kreeg vaste vorm bij de herbouw van molen De Kat, waarbij De Vries zich liet kennen als een strijder voor het behoud van de molenbiotoop. Het resultaat was dat de poldermolen in *Uitgeest* als eerste een molenbeschermingszone kreeg. De Vries' inzet bleef niet onopgemerkt; het resulteerde in een aanstelling bij DHM, waar hij als stafmedewerker belast werd met de landelijke coördinatie van de biotoopwacht. In die hoedanigheid is hij bij vele bezwaarprocedures betrokken geweest, waarvan een aantal tot aan de Raad van State toe.

Na deze enthousiaste woorden van de heer Smit overhandigt de voorzitter de biotoopprijs '97, die naast een oorkonde uit een aantal boeken bestaat. Boeken over een andere hobby van Gerbrand: het orgel en de orgelmuziek.

In de afsluiting van deze bijzondere ledenvergadering bedankt de voorzitter de aanwezigen voor hun komst en wenst eenieder wel thuis.

Huizen, augustus 1997
B.A. van Weel

Winst- en verliesrekening over 1997 (x f 1,=)

	Begroot 1997	Werkelijk 1997	Begroot 1998
Ontvangsten:			
Contributies	45.000	50.377	45.000
Verzekeringspremies	28.000	31.052	28.000
Ontvangen rente	1.500	675	1.500
Verkoop artikelen	7.000	11.114	7.000
Opbrengst advertenties	1.000	1.910	1.000
Subsidie 1997	-	22.000	-
Giften	-	2.715	-
Cursus monumentenwacht	-	1.535	-
	82.500	121.378	82.500
	=====	=====	=====
Uitgaven:			
Vergaderkosten	1.000	2.326	2.000
Porto, verzendkosten	7.000	6.640	6.000
Drukwerk e.d.	36.000	29.088	30.000
Kantoorbehoeften	200	247	200
Reiskosten	6.000	8.594	6.000
Ledenadministratie	600	275	600
Contactdag	2.000	1.520	2.000
Bijdragen aan afdelingen	8.000	8.164	8.000
Collectieve WA verzekering	3.000	2.842	3.000

Telefoon	200	250	200
Doorbetaling verzekering	23.000	26.268	23.000
Kosten i.v.m. verzekering	1.800	2.056	1.800
Representatiekosten	300	346	500
Bliksemafleidercontroles	1.400	1.392	1.400
Kosten entrepakket	1.500	1.359	1.500
Watermolenaarscursus	-	2.089	4.000
Theoriecursus	20.000	14.397	15.000
Kosten betalingsverkeer	-	261	-
Jubileumkosten	3.000	24.797	-
Kosten monumentenwacht	-	844	-
Afschrijving promotiescherm	-	683	-
Diversen	500	447	500
Lesbrieven (watermolen)	-	-	2.500
	115.500	135.885	108.200
	=====	=====	=====
Resultaat	-/-33.000	-/-14.507	-/-25.700
	=====	=====	=====

Balans per 31 december 1997

Activa	31-12	1-1	Passiva	31-12	1-1
Duurzame middelen:			Schulden:		
Artikelen:	2.612	3.025	Vooruitontv. contrib.	32.581	23.955
Mater. bliksem	100	100	Vooruitontv. verz.	22.688	16.811
Kantoormach./comp.progr.	4	4	Porto, verzendkosten	1.502	1.852
Promotiescherm	2.950	-	Biotoopwacht	-	822
			Drukwerk e.d.	5.586	6.528
Liquide middelen:			Vergaderkosten	-	391
Girorekening	22.162	14.697	Kantoorbehoeften	21	-
Rente/plusrekening	16.430	13.292	Reiskosten	3.963	2.161
Girorek. verz.	3.110	17.801	Bijdragen aan afd.	7.035	4.600
Plus/Leeuwrek.	6.918	10.407	Ledenadministratie	150	154
			Contactdag	602	-
Vorderingen:			Telefoon	140	10
Te ontvangen rente	4	4	Doorbet. verz.gelden	-	250
Opbrengst advertenties	840	1.610	Representatiekosten	109	-
Kruisposten	-	89	Bliksemafl.controles	150	-
Cursus monumentenwacht	1.535	3.640	Theoriecursus	15.460	8.967
Vergoeding porto	-	90	Kruisposten	213	-
Vooruitbet. verz.	19.474	-	Watermolenaarscursus	650	-
			Kosten betalingsverkeer	-	449
Uitgeleende gelden:			Kosten verzekeringen	-	216
Cursuscommissie	2.665	2.665	Kosten monumentenwacht	20	-
Afdeling verz.	600	1.200	Diversen	167	-
			Eigen vermogen:		
			Fonds ongedekt risico	2.225	2.225
			Biotoopfonds	3.593	2.177
			Kapitaal	-/-17.451	-/-2.944
	79.404	68.624		79.404	68.624
	=====	=====		=====	=====

Gerard Barendse

Verslag van de brand in molen "De Kroon" te Arnhem

Op woensdagmorgen 4 februari om 04.58 uur melden omwonenden een brand in de molen aan de Klarendalseweg in Arnhem. In deze stellingkoren-molen uit 1870 zijn gehuisvest: een bibliotheek, het molenarchief van de provincie Gelderland, molenmodellen en het onderkomen van de Stichting Vrienden van de Gelderse Molen.

De Arnhemse brandweer is vijf minuten na de melding met vier wagens ter plaatse. Aangezien de molen is beschermd tegen vandalisme en inbraak, kan de brandweer er moeilijk binnenkomen.

Om 05.04 uur gaat bij mij thuis de telefoon.....een collega van de brandalarmcentrale. Mijn collega weet namelijk, dat ik op de molen les heb gehad als vrijwillig molenaar in opleiding. "De Klarendalse molen staat in brand.....Weet jij het telefoonnummer van de molenaar?" Ik geef hem het telefoonnummer van molenaar B. Hieminga en waarschuw mijn collega op te passen voor de zware molenstenen op de derde zolder. Want als de molen flink brandt, vormen die een groot gevaar voor de hulpverleners! Ook vraag ik hem zorg te dragen voor de bibliotheek en het archief in de ruimte naast de molen.

Ik kom om 05.20 bij de molen aan. De molen staat geheel in de rook en de brandweer is bezig de rook met ventilatoren de molen uit te blazen. Na 20 minuten is de brand onder controle en is bekend, waar de brand heeft gewoed. In het kantoortje op de begane grond is het vuur ontstaan, vermoedelijk door kortsluiting in de koelkast. Via het kantoortje is het vuur overgeslagen naar de eerste zolder. Door via een ladderwagen op de stelling te klimmen en daar naar binnen te gaan, heeft de brandweer de brand op de eerste verdieping tot staan weten te brengen. De trappen naar de eerste verdieping waren namelijk al weggebrand.

De schade betreft een grotendeels uitgebrande begane grond, twee weggebrande trappen en een doorgebrande vloer van de eerste verdieping. Verder heeft de molen rook- en waterschade. De totale schade bedraagt zo'n 100.000 gulden. Door snel ingrijpen heeft de Arnhemse brandweer erger weten te voorkomen.

TIP: Maak uw plaatselijke brandweercorps bekend met uw molen. Geef voor de brandweerlieden een informatieavond en breng hun op de hoogte van de risico's, die ze n uw molen lopen.

BRANDBESTRIJDING IS EEN TAAK VAN DE BRANDWEER. DE HULP VAN DE MOLENAAR IS DAARBIJ VAN ONSCHATBARE WAARDE

Franck de Hoogh, Brandweer Arnhem

Driemaal is scheepsrecht ?

Reeds tweemaal achter elkaar moesten wij de treurige mededeling doen van een molenbrand. Helaas was het weer raak, maar er kan worden gezegd, dat het niet gepaard is gegaan met het totaal verloren gaan van de molen. Nu kraaide de rode haan in molen De Kroon te Arnhem.

De rode haan heeft zijn werk niet kunnen afmaken daar een oplettende krantenjongen de verschijnselen in en om de molen niet geheel vertrouwde en alarm sloeg. De brandweer was zeer snel ter plaatse en maakte gelukkig niet de fout om de deuren van de molen open te trekken, waardoor het reeds verdoorgerevete vuur niet voldoende zuurstof kreeg om met volle kracht haar vernietigende werk voort te zetten. Men heeft vanaf de steenzolder de molen allereerst volgepompt met water tot de vuurverschijnselen onder in de molen zo goed als waren verdwenen. Vervolgens toch de deur open gebroken en het laatste nog aanwezige vuur met voldoende stralen binnen een halfuur bedwongen, waarna het sein brand meester kon worden gegeven. De oorzaak van deze brand was volgens de brandweer terug te voeren op een koelkast die haar taak geheel verkeerd had opgevat, waardoor kortsluiting was ontstaan.

De tweede dag na de brand was de redactie op de plek des onheils aanwezig en kon de trieste zaak in ogenschouw nemen. De ruimte onder in de molen en het winkeltje zijn totaal verloren gegaan, alles was verbrand of zodanig verkoold dat het rijp was voor de vuilcontainer. De zolder tussen de begane grond en de meezolder moet als verloren worden beschouwd. Daarbij dient te worden vermeld, dat de zolder boven het winkeltje al geheel was weggebrand. De zolder tussen meel- en maalzolder is ook zwaar aangetast door het vuur, maar hier moet nog bekeken worden, wat hier nog te redden of te gebruiken is. Verder is de molen vanaf de maalzolder tot het uiterste puntje boven in de kap totaal bedekt met een vette roetlaag.

Dat het goed heet in de molen moet zijn geweest, bleek wel uit het feit, dat de was op de kammen van zowel het bovenwiel als van de bonkelaar geheel is weggesmolten. Aan de onderzijde van de kammen is nog een klein randje van de was terug te vinden, maar dat mag geen naam meer hebben.

Tijdens mijn bezoek was een schoonmaakbedrijf, gespecialiseerd in dergelijke klussen, reeds bezig de schoonmaak met hogedrukspuiten voor te bereiden. Mijns inziens een klus, waarmee je nu niet direct blij hoeft te wezen. Een triest gezicht was vooral de container voor de molen, geheel afgeladen met restanten van wat eens de mooie reizende tentoonstelling moet zijn geweest. Molenmodellen, tekstpanelen, stoelen, papierwerk, enz. alles verbrand of half gesmolten of door het veelvuldige bluswater rijp voor de vuilverbranding.

De mensen aan de Klarendalseweg hebben wel een steuntje in de rug nodig, denk ik.

G.J. Pouw

Het Gildebestuur op bezoek bij de afdeling Noord-Brabant

Het Gildebestuur bezoekt jaarlijks één van de afdelingen. In 1997 zou dit voor de tweede maal in Noord-Brabant zijn. Destijds was het op initiatief van het toen zittende afdelingsbestuur, dat er voor het eerst een dergelijk "werkbezoek" werd georganiseerd.

Het bestuursbezoek vindt gebruikelijk plaats in het voorjaar. De afdeling Noord-Brabant organiseert echter alleen in het najaar een contactavond; het afgelopen najaar stond die voor vrijdag 14 november op de agenda. Aansluitend zou op zaterdag 15 november een rondleiding met bezoek aan een aantal molens plaatsvinden. Zo had de afdeling het ook georganiseerd. Voor de contactavond was zelfs voor deze ene keer afgeweken van de gebruikelijke donderdagavond. Aan de voorbereidingen lag het dus niet. Was er dan nog iets, dat dit geplande bezoek, waarnaar de bestuursleden zo verwachtingsvol hadden uitgekeken, kon verstoren? Helaas wel ja, 15 november zou de dag worden, zo bleek kort daarvoor, waarop Jan Kurver zou worden begraven.... Dit verstoortte uiteraard het geplande bezoek. De contactavond op de 14e kon doorgaan, maar het bezoek aan de molens op de 15e moest worden uitgesteld, omdat het bestuur de begrafenis van Jan Kurver wilde bijwonen. Een teleurstelling voor de betrokkenen, vooral voor de molenaars, die - naar later bleek - veel voorbereidingen hadden getroffen!

Op de contactavond in Moergestel waren zo'n 40 leden aanwezig, het gebruikelijke aantal voor Noord-Brabant. Na een korte toelichting van het afdelingsbestuur over het jaarverslag (met financiële verantwoording) werd Peter Voogt herkozen voor een nieuwe zittingstermijn in het afdelingsbestuur (zoals bij meer afdelingen gebeurt dit in Noord-Brabant zeer democratisch). Ook bij de excursie stond men nog even stil. In Brabant heeft men er de laatste jaren een fietsexcursie van gemaakt. Dat valt blijkbaar in de smaak, want het aantal deelnemers stijgt jaarlijks; in 1997 al een kleine 40. Misschien een idee voor andere afdelingen?

Na de pauze, waarin uiteraard veel werd bijgepraat, was er een dia-lezing onder de titel "Molens en molenaars in de Langstraat". Weliswaar een onderhoudende lezing, maar toch ietwat tegenvalend, te oordelen naar de reacties achteraf. Overigens moet men wel beseffen, dat je tegenwoordig wel van goeden huize moet komen om het in een dergelijk gezelschap van molenenthousiastelingen voor iedereen boeiend te laten zijn. Na afloop werd er weer volop na- en bijgepraat. Hiervoor zijn de contactavonden uiteindelijk ook bedoeld. Erg laat werd het overigens niet (althans niet zo laat als in Zuid-Holland).

Omdat het niet doorgaan van de excursie op zaterdag 15 november voor alle betrokkenen teleurstellend was, werd snel een nieuwe excursiedatum geprikt (20 december). Op die dag was het mooi

najaarsweer (de zon scheen, maar er was helaas weinig wind) en bezochten we een aantal molens in Midden- en West-Brabant. De eerste was de standerdmolen van Moergestel. Molenaar Viktor Theeuwes liet trots zijn 3 koppels stenen zien (het is de enige Brabantse standerdmolen met twee wielen op de bovenas!).

Vervolgens ging de "karavaan" naar Made, waar we de bergmolen "Hoop doet leven" van de gebroeders Han en Stan Hermus bezochten. In en rond de molen hebben zij een bloeiend molenaarsbedrijf opgebouwd. Weliswaar malen ze veel met de motor (dit kan moeilijk anders bij een zo omvangrijke omzet), maar ze malen zoveel mogelijk op windkracht. De gebroeders Hermus worden hiervoor bijgestaan door Kees Fitters, die als vrijwillig molenaar een reputatie geniet op het gebied van het scherpen van stenen.

We vervolgden onze tocht naar "De Zwartenbergse Molen" te Leur, de enige poldermolen in Midden-Brabant. Helaas was er te weinig wind om deze kanjer te laten malen. Molenaar (Do)Mien v.d. Broek had zijn molen wel opgezeild en toonde zich met zijn koffiezetapparaat een goed "gastgevend" molenaar.

Fa. J. J. Vendrig & Zn.

GROOT- EN KLEINVERPAKKING

VENDRIG'S PAPIERENZAKKEN VOOR UW BAKKERSMEEL:

Wij leveren zakken van

1-30 pond.

Zakken van 25 kg.

Wit en bruin.

Het bedrukken van de zakken met uw
eigen molen is mogelijk.

Bel geheel vrijblijvend voor onze
concurrerende prijzen.

Julianalaan 15

3417 GJ Montfoort

Tel. 0348-471521

Fax. 0348-471512

Daarna reden we naar Hilvarenbeek, waar een complete maalploeg "De Doornboom" bemaalt. Piet van Rijswijk is hier al jaren de vaste molenaar. Maar tegenwoordig "huist" hier ook tijdelijk de bemanning van de Kerkhovense Molen in Oisterwijk vanwege de slechte onderhoudstoestand van hun molen. Huub van Erve en Jan Scheirs hebben hun leerlingen én hun omzet meegebracht. Hun tijdelijk verblijf hier is daarmee een bijzonder voorbeeld van de samenwerking in Midden-Brabant. Deze samenwerking duurt al enkele jaren. Gelukkig is de restauratie van "De Kerkhovense Molen" in Oisterwijk begonnen en is de voltooiing daarvan over enige tijd te verwachten. In het museum naast "de Doornboom" kreeg het Gildebestuur van de "Beekse" molenaars een uitgebreide lunch aangeboden. Initiatiefnemer Piet van Rijswijk bewees hiermee eens te meer zijn faam als gastgevend molenaar (ook de Brabantse theorie-avonden worden in "zijn" museum gehouden).

Na de lunch vervolgden we de tocht naar Sprang-Capelle, waar molenaar Chiel Treffers ons opwachtte. Chiel is al meer dan 15 jaar actief met de standerdmolen "Dye Sprangke". Enerzijds trots, maar toch ook teleurgesteld leidde Chiel ons door

zijn molen. De onlangs voltooide restauratie bleek goed uitgevoerd. Chiel maakte echter één kanttekening en wel aangaande het gevlucht. Dat heeft namelijk een duidelijk te diepe zeeg gekregen, in ieder geval te diep voor een standerdmolen. Omdat er maar een enkelvoudige en dus kleine overbrenging naar de steen is, moet een standerdmolen "toeren maken". Om deze reden behoort een standerdmolen met een ondiepe zeeg te zijn uitgevoerd. Verder is het teleurstellend, dat de gemeente van plan is rond de molen huizen te bouwen.

Na een mooie tocht door Het Land van Heusden en Altena, waar we de meeste molens passeerden, kwamen we al in schemerlicht aan bij de nieuwgebouwde "Nooitgedagt" in het mooie stadje Woudrichem. Peter Voogt leidde ons trots door deze molen, die nog rustig draaide. Het was een mooi sluitstuk van een mooie dag en van een ala met al prettig verlopen bezoek aan de afdeling Noord-Brabant. Het bestuur kijkt in elk geval al weer uit naar het volgende bezoek.

Gerard Sturkenboom

Over 300 zoekgeraakte molendia's

Ruim vier jaar geleden, in november 1993, leende vrijwillig molenaar Martin van Til van molen "De Tijd" in Oostendorp 300 molendia's uit aan een toekomstige lerares. Ze zouden "spoedig" worden terugbezorgd. Toen de diaserie na een jaar nog niet terug was, verzocht Van Til de redactie om zijn verhaal in de Gildebrief te plaatsen. Ter waarschuwing (zie Gildebrief 97/4). Drie jaar later ontving de redactie een tweede brief:

Een meisje, nog jong en met een leuk uiterlijk, komt op zaterdag 20 november 1993 op de molen, als zovele anderen. Ze zegt, dat ze stage loopt op een lagere school in Elburg. Ik vraag haar niet naar haar naam, waarom zou ik, maar als gewoonlijk vraag ik haar wel, wat ze wil en waarmee ik haar van dienst kan zijn. Ze doet haar verhaal over de opdracht, die ze als stagiaire heeft gekregen. Ze moet een les geven over molens en zou daarom van mij graag enige informatie willen ontvangen.

Ik geef folders, praat wat met haar en bedenk me dan plots, dat mijn dia's over molens op de molen liggen. Misschien zijn die voor de kinderen wel zo boeiend als aanvulling op de kleine folders en het verhaal van deze juf in spe. Zo gaf ik deze jongedame mijn dia's mee. Bij het verlaten van de molen riep ze nog op de trap: "Tot volgende week, dan breng ik ze weer terug". Daarop reageerde ik met de woorden, dat het ook wel wat langer mocht duren, zodat ze wat meer tijd had om er een leuke diavoorstelling van te maken. "Zo, weer iemand

gelukkig gemaakt", dacht ik en vervolgde mijn werk op de molen.

Na een half jaartje gingen we ons zorgen maken over het lot van de dia's en schakelden we politie, locale en regionale radio en verschillende molenverenigingen in om hun medewerking te verkrijgen bij het opsporen van de dia's. Maar het succes bleef uit! Toch heeft deze geschiedenis, zoals dat soms gebeurt, een gelukkig slot gekregen:

Op zaterdag 5 juli 1997, ruim drie en een half jaar later, was ik even op de molen om twee aangekochte molenmodellen binnen te zetten. Eén van de eigenaren, de heer Hendrik Zoet, vertelde mij, dat er al vroeg die morgen een jonge jongen een tijd lang bij de ingang van de molen stond te dreutelen. Hendrik was daarom na een half uur maar eens poolshoogte gaan nemen en hoorde van de jongen, dat die een doos met spullen moest afgeven op de molen. Hendrik nam de doos aan en zegde de jongen toe, dat hij deze aan de vrijwillige molenaars zou geven. De jongen verdween daarop in het niet. In de doos zat echter iets van grote waarde voor ons: het waren de sinds 1993 verdwenen dia's.

Hendrik kende de jongen niet en hij had hem niet naar zijn naam gevraagd. We weten dus nog steeds niet, wie de dia's al die tijd heeft gehad. Maar toch: bedankt, opmerkelijke onbekende goede burger van molenliefhebbend Nederland!

Martin van Til

Bio-energie versus molenbiotoop

Overheden, stichtingen, particuliere eigenaren, vrijwillige molenaars, burgers, kortom, met ons allen houden we molens in stand. Verbrande molens worden weer opgebouwd, stompen worden gecombineerd en soms komen zelfs verdwenen molens weer terug. Jazeker, het totaal aantal molens in Nederland stijgt en dat is lang geleden.

Blijkbaar is er een "maatschappelijke behoefte", die wil, dat molens worden behouden ("Kom niet aan onze molens!"). Ja ja....

Maar een andere, veel grotere maatschappelijke behoefte roept, schreeuwt: "Bomen". "Plant bomen". "Meer bos!" De strijd om het behoud van molens mogen we dan redelijk in ons voordeel hebben beslist, het gevecht tegen verticaal groen rond molens en in polders dreigen we te verliezen.

Papierindustrie

Het begon met het planten van populierenbos voor de papier- en houtvezelindustrie. Door overproductie in de landbouw enerzijds en strenge milieu-eisen anderzijds leggen sinds het eind van de jaren '80 vele boeren het loodje. Hun besteedbaar inkomen daalde zodanig, dat ze er niet meer van konden leven. Ze lieten hun weilanden dan ook in de steek.

Omdat ons land jaarlijks voor miljoenen aan hout en aan houtvezels importeert, kon met de grond, die op de hierboven beschreven wijze was komen braak te liggen, toch iets nuttigs worden gedaan. De boeren kregen een vette premie in het vooruitzicht gesteld, als ze hun land zouden volplanten met bomen. Daarmee kon de invoer van hout en houtvezels worden beperkt. Dat was het begin van de bebossing van voormalig weiland. Sommige stukken zijn al geoogst (met herbeplantingsplicht!), andere zijn in volle groei (b.v. 275 ha langs de snelweg Groningen-Winschoten, tussen Kolham en Harkstede). En er zal meer komen!

Bio-energie

Want een tweede, op grote schaal toe te passen gebruik van houtgewas is het opwekken van bio-energie. Bio-energie is energie, die vrijkomt bij het verbranden van niet fossiele brandstoffen, zoals hout en ander plantaardig materiaal. Fossiele energie komt vrij bij het verbranden van fossiele brandstoffen als steenkool, olie en aardgas.

Nu komt er bij het gebruik van zowel fossiele energie als bio-energie koolstofdioxide (CO₂) vrij. Dat gebeurt bij iedere verbranding en is slecht voor het milieu. We weten het inmiddels. Toch is het gebruik van bio-energie milieuvriendelijker dan dat van fossiele energie. Bij gebruik van fossiele energie komt de koolstof, die gedurende miljoenen jaren was opgeslagen, in zeer korte tijd vrij. Daardoor dreigt er een teveel aan CO₂ in de atmosfeer.

Dit in tegenstelling tot datgene, wat er gebeurt bij het gebruik van niet-fossiele brandstoffen. Levende planten en bomen nemen CO₂ uit de atmosfeer op.

Bij verbranding ervan komt die CO₂ weer vrij. Bio-energie noemt men daarom CO₂-neutraal. Er komt niets extra bij. Tussen haakjes: met zuurstof gebeurt hetzelfde, maar dan omgekeerd: levend groen levert zuurstof aan de atmosfeer. Tijdens het afstervingsproces of als men dat groen verbrandt, wordt die zuurstof weer (op)gebruikt. Bomen leveren dus per saldo géén zuurstof!

Het toepassen van bio-energie, of liever gezegd, het niet gebruiken van fossiele energie draagt dus bij tot een verminderde uitstoot van CO₂. Daarbij bespaart het op de voorraden fossiele brandstof. Bovendien komen er bij het gebruik van bio-energie nauwelijks zwaveloxiden vrij. Bio-energie is dus "goed voor het milieu" en wordt dan ook serieus gepropageerd.

Men heeft al ontdekt, dat gewassen als zonnebloem, suikerbiet, koolzaad, graan, hennep en vooral olifantsgras geschikt zijn voor de houtvezel-teelt. Populier en houtwilg acht men veelbelovend.

Populieren

Waarom de populier - uitgerekend een boom, die ver boven molens uitgroeit? Populieren zijn nogal gemakkelijk te manipuleren. Men kloont allerlei nieuwe soorten, die minder gevoelig zijn voor ziekten en insecten. Genetische manipulaties leiden al

Malen om den brode?

- baktarwe / bakrogge
- meel, bloem en mixen
- *Natuurgraan*
 - kleinverpakking
- levering door heel Nederland
- advisering

**MOLEN
DE HOOP -
WERVERSHOOF**

Zijdwijk 15 - 1693 NZ Wervershoof
telefoon 0228-582720 - fax 0228-581314
Wij produceren onder H.A.C.C.P.

de ontvangst en uitleg van de (meeste) molenaars maakten dit goed.

De deelnemers aan dit uitstapje waren meest molenaars en leerling-molenaars van de molens van Nieuwe Tonge, Dirksland, Herkingen, Stellendam en Goedereede.

Wim Ziekman

Vragenrubriek

In de vorige Gildebrief (97/4) opende de redactie, enigszins aarzelend, een vragenrubriek. Het is immers best mogelijk, dat er bij u onopgeloste molenproblemen leven. Niet dat de redactie "alles weet"; het is meer de bedoeling, dat een bepaalde vraag in de Gildebrief wordt voorgelegd; in de hoop, dat lezers het antwoord weten. Gezamenlijk zoeken we dan naar een oplossing.

De eerste vraag is intussen binnen, met foto (zie afb.), ingezonden door Frits Harteman van de "Martinus" te Beugen. In de overring van die molen zit een zware ijzeren kram van 30x30 mm. Het oog van de kram heeft een doorsnede van 55 mm. Tot nu toe heeft niemand de (oorspronkelijke) functie kunnen verklaren. Is er onder de lezers iemand, die dat wel kan?

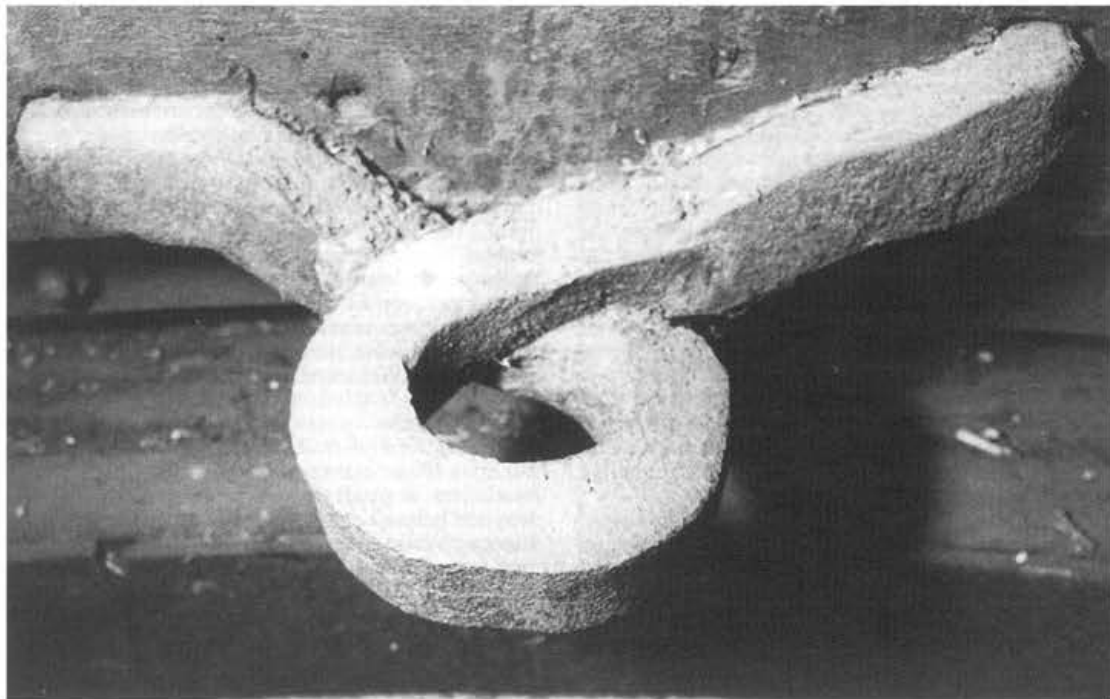
Mooizetten van de molen

Van het tijdschrift "Landleven" ontvingen wij het verzoek een oproep te plaatsen aan molenaars voor het verkrijgen van hun medewerking aan een artikel, dat de redactie van dat blad in voorbereiding heeft. Het verzoek gaat over het volgende:

Welke molenaar(s) heeft (hebben) het voornemen hun molen in de nabije toekomst voor een of ander evenement mooi te zetten of zijn bereid dat te doen t.b.v. de vervaardiging van illustratiemateriaal voor dit artikel. Van u wordt dan wel verwacht, dat u het doet op een verantwoorde streekgebonden manier.

Het tijdschrift "Landleven" houdt zich bezig met onderwerpen, die te maken hebben met het in stand houden of het weer terug brengen van traditionele bouwwijzen of gebruiken op het platteland. Zo kwamen de laatste tijd onderwerpen aan de orde als: moestuin, kruidentuin, hoogstambongerd, drinkpoelen voor het vee, het paard als trekdier, leilinden, weven en spinnen, de zwaluwpan, historische bouwmaterialen, de handhaving of het weer terugbrengen van ornamenten, de botterwerf van Bunschoten.

De contactpersoon voor dit onderwerp is de Heer A. Wijnstra, tel. 0573-441108.

Van bomen, buren, hokken en schuren

Poldermolen "De Marsch" te Lienden, sinds 1885 staat hij daar.

"Een parel aan de Rijn", zegt bijna elke Betuwnaar.

Z'n buren zijn vertrokken, maar vraag me niet naar waar,

want we zijn daar allerminst nieuwsgierig naar.

Nu ik toch de ganzeveer ter hand heb genomen, waarom dan niet even met een rijmpje begonnen? Met de buren zijn ook de twintig (ja, u leest het goed) illegaal gebouwde hokken en schuren acuut verdwenen. Ze waren in hoge mate landschapontsierend en windbelemmerend en een ergernis voor molen en molenaar, al ruim 17 jaar een paar.

Aan de noordwestzijde gingen ten behoeve van de dijkverzwaring en voor de reconstructie van een oude verlande Rijn-zijarm enkele hoge populieren tegen de vlakke, waardoor men met recht kan zeggen: "Zo waar, molen en molenaar maken een beste start in 't nieuwe jaar!"

En zoals de Baghwan met wijd uitgestrekte armen zijn volgelingen verwelkomt en er vervolgens mee aan de slag gaat, zo ook vangt de molen met zijn reuzenarmen (de roeden) de over de Nederrijn komende onbelemmerde winden en geeft hun kracht door aan het plonsende schepblad, een werktuig, dat m.i. na het wiel toch wel één van de mooiste uitvindingen is.

Maar als je om je heen kijkt en je ogen niet sluit voor de realiteit, moet je tot de conclusie komen, dat niet iedereen zo'n goede start kan maken. De jager, de binnenvisser, de klompenmaker, de eendenkooiker, de binnenvaartschipper, de griendwerker, de boer en wie nog allemaal meer, ze vormen

als het ware in hun beroep de laatsten der Mohikanen. Worden al de hier genoemde volkjes door anderen niet of nauwelijks begrepen? Leggen zij het af? Het lijkt erop. Van hen blijven slechts kleine groepjes over, nadat ze de nodige concessies hebben gedaan. Het moet mij van het hart, al die bij ons land horende "groene en bruine" beroepen zitten in het slop. Wie voelt zich nog tot zo'n beroep geroepen? Juist, vrijwilligers.

Maar soms denk je als vrijwilliger wel eens abrupt: "Eigenlijk lijkt ik wel gek ook!" Douwe Veenstra van "De Korenbloem" te Zoelen, om nog maar eens een schrijnend geval te noemen, zegt na een lange (biotoop)strijd met een veelbetekenende zucht: "Ik denk, dat ik mijn molentje maar mee naar huis neem (alsof hij het heeft over het meenemen van een koffiemolen in een doos!)." Humor, jawel, maar dan wel galgenhumor. Murw gestreden is hij en dan denk ik: "Jammer."

Maar toch kan het anders. Nog altijd zijn er molens, die zelfs over een afstand van 3 kilometer nog geen boomstronk als windbelemmering hebben. Maar dat zijn wel uitzonderingen. Maar laat ik niet afdwalen en me richten tot die personen tot wier takenpakket het behoort ervoor te zorgen, dat de windtoetreding tot de molens gegarandeerd blijft, b.v. door te voorkomen, dat er in de buurt van de molens gebouwd wordt: Slaap niet in, maar strijd voor de instandhouding van onze zo fraaie werken: de Hollandse molens, waarmee zich geen enkel ander land kan meten.

Leen van Aalsburg

Een ingezonden brief met een voorstel

In het voorwoord van "Het Nederlandse Molenbestand" schrijft onze oud-voorzitter: "Tenslotte blijkt uit deze inventarisatie, dat er voor het Gilde nog een taak is weggelegd: te veel molens staan nog stil!" En in "t Gaande werk" van juni 1997 schrijft onze nieuwe voorzitter: "Na 25 jaar wordt precies 50% van onze molens bemalen door een gediplomeerd vrijwillig molenaar of door een instructeur van het Gilde. Enerzijds een goed resultaat, anderzijds valt er nog veel werk te verrichten." In Groningen haalde het tekort aan molenaars zelfs het Nieuws!

Samen met een mede-vrijwilliger maal ik op korenmolen "De Schelvenaer" in Krimpenerwaard IJssel, maar we zouden best zo nu en dan ook een andere molen willen laten draaien en daaraan enige aandacht geven, zolang voor die molen niemand anders is te vinden. Meel in m'n haren vind ik leuk, maar het geeft me toch ook een echt vaderlands gevoel om ergens in een polder tussen de koeien m'n molenhobby uit te oefenen.

Er zijn heel wat molens, waarop twee of meer vrijwilligers draaien. Ook zitten er soms meerdere vrijwilligers op een "eigen" molen bij elkaar in de buurt. Is het daarom niet een goed idee om dan samen nog een tweede molen te "adopter"en? Al zou die maar één of twee keer in de maand draaien, dat is dan al een hele vooruitgang t.o.v. stilstaan.

Helaas weet ik weinig van stilstaande draai- of maalvaardige molens in mijn omgeving. Hoe kom ik daar achter? Is het mogelijk in de Gildebrief met enige regelmaat een overzicht/rubriek te plaatsen van molens, die stilstaan, maar wel kunnen/mogen draaien? Liefst met een contactadres of iets dergelijks.

Misschien kan de (volgende) voorzitter dan schrijven: "Na dertig jaar zitten we precies op 60%." Mooi toch?

Kees Kammeraat

Effectief besparen op stoffilters?

Een goeie tip voor een simpele besparing? De levensduur van de stoffen filters die u gebruikt, kunt u gemakkelijk met een factor twee of drie verlengen! Kwestie van ze perfect te laten reinigen door Wilhelmina, een bedrijf dat hierin is gespecialiseerd.

Uiteraard gaat Wilhelmina hierbij buitengewoon omzichtig te werk.

Zo wordt voor elke nieuwe klant eerst een proefwassing verricht. De resultaten hiervan worden in een helder rapport vastgelegd en uitvoerig doorgesproken.

Zodat er geen vuiltje aan de lucht is bij het reinigen van uw kostbare filters.

Wanneer u even belt of faxt zitten we snel bij elkaar aan tafel.

U kunt ook onderstaande bon in een ongefrankeerde envelop stoppen en sturen naar:

Wilhelmina Textieldiensten B.V., Antwoordnummer 23, 5700 WB Helmond.

Wilhelmina

werkt aan schoner werken®

Wilhelmina Textieldiensten b.v. Kanaaldijk Z.W. 9, 5706 LD Helmond,

Telefoon: 0492 598181, Fax: 0492 526105.

Steunpunten in Apeldoorn, Bergen op Zoom, Hoogeveen en Woerden.

- BON** Neem a.u.b. contact met mij op voor:
- ☐ nadere informatie over het reinigen van stoffilters;
 - ☐ het maken van een afspraak.

Naam bedrijf.....

Adres.....

Postcode/plaats.....

Naam contactpersoon.....

Telefonisch bereikbaar op nummer.....

Excursie Molenstichting Goeree-Overflakkee naar Gelderse molens

In de loop van het jaar 1997 sprak een aantal vrijwillige molenaars op Goeree-Overflakkee af een excursie naar enkele molens te organiseren. Omdat alle molens op Goeree-Overflakkee ronde stenen grondzeilers of stellingmolens zijn, wilden we eens andere molentypen bezoeken. De keuze viel dit jaar op de torenmolen van Zeddam, met nog enkele molens in de wijde omgeving daarvan. Wim de Vries en Wim Ziekman hebben 4 verschillende molentypen uitgekozen, en na overleg met de molenaars/eigenaars van deze molens een route en een bezoekschema uitgestippeld. Hieronder volgt het verslag.

"De Vink", Herveld

Op de afgesproken tijd van 08.00 uur was iedereen aanwezig op de carpoolplaats van Oude Tonge. Vandaar vertrokken wij in vier auto's naar ons reisdoel. Naarmate wij oostelijker kwamen, nam de temperatuur af en de mist toe. Desondanks waren wij op de afgesproken tijd (09.30 uur) bij de heer Zuidema op de (nog stilstaande) molen van Herveld. Deze standerdmolen, die "De Vink" heet, is gebouwd in 1722 en heeft een gesloten onderbouw. De molen is in particulier bezit en heeft tot niet al te lang geleden professioneel gemalen. Een periode van stilstand van 10 jaar heeft echter vrij ernstige consequenties gehad: boktorren hebben hier en daar flink huisgehouden. Desondanks verkeert de molen nu in redelijke staat. De molenaar heeft hier een wel zeer opmerkelijk initiatief getoond: voor een jaarlijkse bijdrage van FL 10,- kan men "begunstiger" worden van deze molen! Door middel van een huis-aan-huis bezorgd schrijven werden de dorpsgenoten op de hoogte gebracht van de noodzaak van een dure reparatie en werd hun om financiële steun gevraagd. Sinds die tijd bezorgt de molenaar jaarlijks huis-aan-huis een stencil, waarin de gebeurtenissen rond de molen van het voorbije jaar vermeld staan. Meer nog dan het oorspronkelijke doel (vergaren van geld) levert deze actie volgens de heer Zuidema in dorp en omgeving heel veel goodwill op. En dat is misschien nog wel belangrijker ...

Na een korte inleiding over de standerdmolen verzocht de molenaar ons eens te letten op bepaalde bijzonderheden. Wij verspreidden ons in kleine groepjes in en rond de onderbouw, en daarna gingen we naar boven: via een gladde, berijpte trap het bovenhuis in. Hier keken we rond, en betastten de mooie, oude balken. Sommige van deze balken waren van oude inscripties voorzien. Hier en daar was door de molenaar zelf keurig restauratie- en herstelwerk uitgevoerd: hij had bijvoorbeeld van sloophouten kraaldelen een schitterende steenkuip getimmerd. Zo blijkt dus ook, dat een molenaar zelf de molen met weinig kosten kan verfraaien! Na nog wat meer toelichting van de molenaar over de bij-

zondere hals"steen", die hier van kops eikenhout bleek te zijn gemaakt en na een bezoek van sommigen van ons aan de "hel" wilden we om een uur of elf vertrekken naar de volgende molen. Omdat de wind inmiddels wat was toegenomen besloot de molenaar te gaan draaien, en verzocht ons vriendelijk om "even" met ons allen te helpen bij het op de wind zetten van de molen. De molen werd 180 graden omgekruid en ik had het nog nooit zó snel zien gebeuren. Na overhandiging van een zak Goereese krakelingen en het uitspreken van dankbetuigingen aan de molenaar vertrokken we naar de volgende molen.

"De Hoop", Oud-Zevenaar

Klokslag 11.30 kwam een gedeelte van de groep bij "De Hoop" in Oud-Zevenaar aan. Enkele anderen hadden mede door de mist wat meer moeite om de molen te vinden, maar om kwart voor twaalf waren we weer compleet.

Omdat met deze molen beroepsmatig wordt gemalen, had de molenaar aanvankelijk wat minder tijd voor ons, maar wij mochten overal komen en rondkijken. Toen molenaar Pijnappel schafttijd had, legde hij ons uitgebreid de werking van het "Van Rietsysteem" uit. Op één roede heeft de molen deze vorm van zelfzwichting, die bestaat uit een lange, brede gebogen houten plaat. Met een doorboorde as, een systeem van kleppen, trekstangen, contragewichten en centrifugaalkrachten levert dit systeem een hoog rendement en een rustige loop van de molen op. Dit wieksysteem wordt altijd slechts op één roe gevoerd en heeft hier aan de voorzijde van de roe "Van Bussel"-stroomlijnbeplating; de andere roe is Oudhollands opgehekt. Omdat deze molen héél licht omgekruid kan worden, staan, als de molen flink draait, al snel ook kap en staart te schudden. Om dit kwalijke effect enigszins in toom te houden kan nu vanaf de staart met een liertje een soort klemband om de kuip aangetrokken worden. Hoewel dit systeem nog niet helemaal vervolmaakt is, voldoet het toch al redelijk goed.

Deze molen is een achtkante stellingmolen en voorzien van een prachtig rietdek. Ook het interieur ziet er heel mooi uit: de molen hangt vol met graanschoners, transporteurs, silo's en wat dies meer zij. De molen heeft één koppel stenen. Tegen de molen is ook een leuk winkeltje aangebouwd, waar allerlei aan zelf bakken verwante zaken te koop zijn. Boven deze winkel schijnt het laboratorium van het Ambachtelijk Molenaarsgilde gevestigd te zijn, maar dit hebben we niet bezocht.

De heer Pijnappel vertelde ons nog, dat de molen hoogstwaarschijnlijk als gevolg van de aanleg van de Betuwelijn verhoogd zal moeten worden. We hadden best nog wat langer willen blijven op deze interessante molen, maar moesten om ongeveer 13.15 uur naar de Torenmolen van Zeddam vertrekken.

Torenmolen, Zeddarn

Een kwartier later waren we inderdaad met de hele groep aangekomen bij deze torenmolen. In Nederland zijn nog vier molens van dit oude type te vinden. Vanaf de parkeerplaats keken we omhoog naar de molen, die op de top van een heuvel is gebouwd. Nadat wij bij de invaart van deze (belt)torenmolen waren aangekomen, werden ons door molenaar de Bruin verzocht naar boven te gaan. Tijdens het afdraaien van een flauw routineverhaal toonde hij ons het interieur. Ook zonder zijn bijdrage waren we allen onder de indruk van de sfeer, die hier hing: muren in dikke variërend van ruim twee tot anderhalve meter, de bovenas van zeven (!) meter lang, het bovenwiel met een diameter van meer dan drie meter, een kruikapdiameter van zeven meter, ruw behakte eiken vloerplanken van wellicht meer dan vijf eeuwen oud, enzovoorts. Deze molen was al gebouwd vóór de geboorte van Karel V, toen de Reformatie nog moest beginnen en toen Amerika nog niet door Columbus was ontdekt ...

Overigens is de molen op beide roeden Oudhollands opgehekt en voorzien van twee koppels stenen. Ook heel bijzonder is het kruiwerk (met twee gaffelwielen) van deze binnenkruier. Op de maalzolder is een oude stookplaats te bewonderen: vroeger kon de molenaar 's winters malen met zijn rug naar het vuur. Dat zal op deze tochtige molen wel nodig zijn geweest, want er is geen raampje te bekennen: alles wordt gesloten met luiken en deuren.

Omdat molenaar de Bruin ons herhaaldelijk en ten overvloede vertelde, hoe zuinig hij is op deze "oude dame," durfden wij nauwelijks ergens aan te komen en rond te kijken, laat staan vragen stellen. Een onzer had namelijk de euvels moed gehad de hantree te trachten te beklimmen, welke daad van heiligschennis hem op een scherpe terechtwijzing van deze "sympathieke" molenaar kwam te staan. Het is jammer dat men op zó'n bijzondere molen blijkbaar niet op een prettiger en informatiever wijze kan worden rondgeleid: de manier van "uitleg" geven van deze vrijwilliger was uiterst routinematig en op geen enkele wijze afgestemd op het feit, dat de toehoorders zélf molenaars waren! Nadat de "rondleiding" in recordtempo was afgewerkt, werden wij zowaar uitgenodigd nog even de bij de molen behorende rosmolen te bezichtigen. Maar al om 14.30 uur vluchtten wij weg....

Braamt

Omdat we nu dus voor lagen op ons schema, konden we een extra molen bekijken. Op weg naar ons laatste doel kwamen wij hieraan namelijk voorbij. Dit was de molen van Braamt, een stenen grondzeiler met zelfzwichting op één roe, en Oudhollands opgehekt op de andere roe. Althans, dat moet vroeger zo geweest zijn, want nogal wat hek- en zoomlatten ontbraken. Hoewel er niemand in de molen aanwezig was, bleek de deur van de molen toch open te zijn. Een briefje vermeldde, waar de eigenaar te vinden was en deze man gaf ons desgevraagd toestemming om rond te kijken. Hoewel de molen duidelijk flink wat onderhoud kan gebruiken, is het interieur toch merkwaardig compleet: één

koppel stenen, een centrifugaalbuil, een elevator, een mengketel en wat elektromotoren en riemaandrijvingen zullen menig molenaar doen watertanden. De molen is uitgerust met een merkwaardig klein bovenwiel en een ijzeren bandvang. Er is een schuifkruierwerk met neuten aangebracht. Voordat we weggingen vertelde de eigenaar (die vlak achter de molen woont en inmiddels bij ons was komen staan), dat af en toe hieraan in eigen beheer het nodige onderhoud wordt verricht. Het leek ons echter duidelijk, dat hier nog veel te doen is!

"Bernadette", Nieuw-Wehl

Bij de laatste molen, die op ons programma stond, kwamen wij ongeveer op tijd (15.30 uur) aan. Wij werden heel hartelijk ontvangen door de heer en mevrouw Ruyling: koffie en krentenmik stonden ter verwelkoming voor ons klaar. We mochten deze molen van boven tot onder bekijken, net als de bijgelegen voormalige maalderij. Ook hier weer een keur aan machines, slijpstenen, meng- en opslagketels en wat dies meer zij.

De overeenkomst van de "Bernadette" met de molen van Braamt is opmerkelijk: Beide molens zijn grondzeilers en hebben hetzelfde "Becker"-wieksysteem.

De heer Ruyling, die deze molen enkele jaren geleden kocht, legde ons uit wat dit systeem "Becker" precies is.

De gestroomlijnde "voorzomen" (die veel lijken op van het Van Busselsysteem maar naar de askop toe véél dikker dan de roe zélf zijn) veroorzaken een vacuum achter de wiek, waarvan de borden heel veel lijken op die van het Van Riet-wieksysteem.

Dit "Beckersysteem" komt in Nederland slechts op deze twee molens voor, en schijnt heel goed te voldoen. Toen we naar boven klommen, bleek ook deze molen behalve van twee koppels stenen ook te zijn voorzien van graantransportsystemen, zodat het helemaal naar boven luken van zakken graan hier niet nodig is.

Deze molen heeft een Engels kruiwerk en heeft als halssteen een pokhouten blok. Toen in het verleden de as warm ging lopen, omdat dit blok te ver was ingesleten, heeft men het blok simpelweg ondersteboven gedraaid en heeft men in de onderzijde een nieuwe uitholling gemaakt! Een mooi staaltje van optimaal materiaalgebruik. De enthousiaste molenaar/eigenaar, die begonnen is als vrijwilliger, blijkt heel veel onderhoud zélf te kunnen uitvoeren. En omdat hij ook werkelijk maalt en flink draait, schijnen onderhoudswerkzaamheden voor een groot deel bekostigd te kunnen worden uit de draaipremie. Overigens komt de heer Ruyling uit een familie die al lang "iets met molens heeft": zijn vader was "biller" van beroep en reisde rond om in de omgeving de maalstenen voor de molenaars te scherpen. Van vader op zoon werd de kennis doorgegeven, want ook de huidige molenaar scherpert zélf zijn stenen, evenals zijn broer, die ook molenaar is op een naburige molen!

Na het bezoek aan deze molen vertrokken wij naar huis. Alle deelnemers hebben het uitje toch als een geslaagde dag ervaren, ondanks mist, koude en een gebrek aan wind. Maar de interessante molens en

de ontvangst en uitleg van de (meeste) molenaars maakten dit goed.

De deelnemers aan dit uitstapje waren meest molenaars en leerling-molenaars van de molens van Nieuwe Tonge, Dirksland, Herkingen, Stellendam en Goedereede.

Wim Ziekman

Vragenrubriek

In de vorige Gildebrief (97/4) opende de redactie, enigszins aarzelend, een vragenrubriek. Het is immers best mogelijk, dat er bij u onopgeloste molenproblemen leven. Niet dat de redactie "alles weet"; het is meer de bedoeling, dat een bepaalde vraag in de Gildebrief wordt voorgelegd; in de hoop, dat lezers het antwoord weten. Gezamenlijk zoeken we dan naar een oplossing.

De eerste vraag is intussen binnen, met foto (zie afb.), ingezonden door Frits Harteman van de "Martinus" te Beugen. In de overring van die molen zit een zware ijzeren kram van 30x30 mm. Het oog van de kram heeft een doorsnede van 55 mm. Tot nu toe heeft niemand de (oorspronkelijke) functie kunnen verklaren. Is er onder de lezers iemand, die dat wel kan?

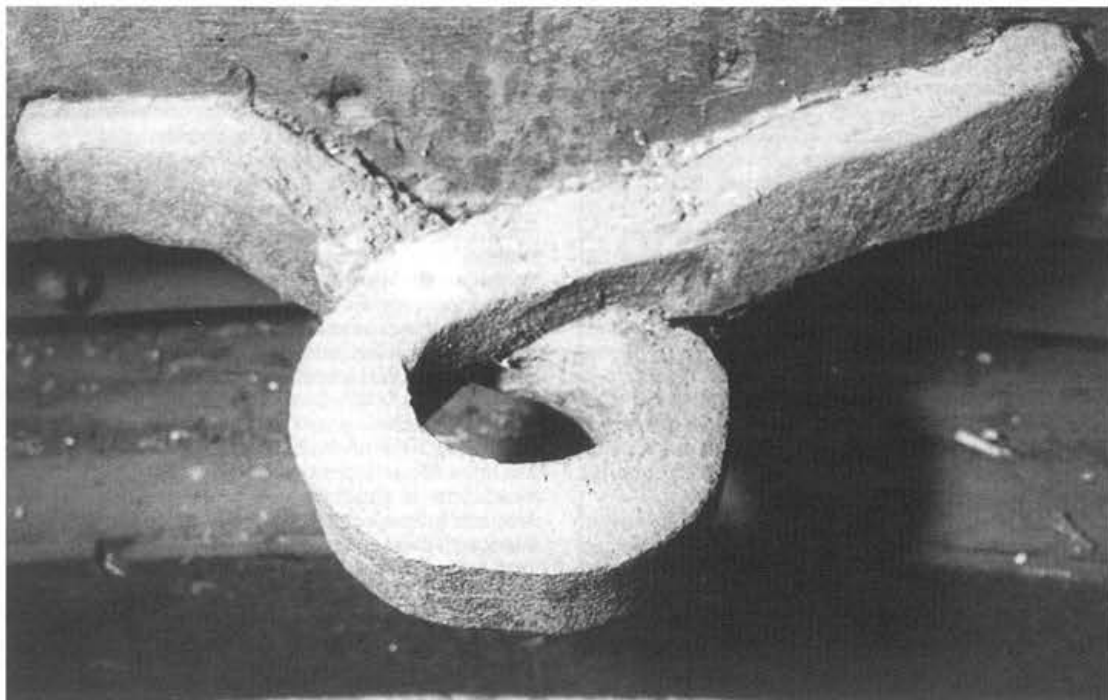
Mooizetten van de molen

Van het tijdschrift "Landleven" ontvingen wij het verzoek een oproep te plaatsen aan molenaars voor het verkrijgen van hun medewerking aan een artikel, dat de redactie van dat blad in voorbereiding heeft. Het verzoek gaat over het volgende:

Welke molenaar(s) heeft (hebben) het voornemen hun molen in de nabije toekomst voor een of ander evenement mooi te zetten of zijn bereid dat te doen t.b.v. de vervaardiging van illustratiemateriaal voor dit artikel. Van u wordt dan wel verwacht, dat u het doet op een verantwoorde streekgebonden manier.

Het tijdschrift "Landleven" houdt zich bezig met onderwerpen, die te maken hebben met het in stand houden of het weer terug brengen van traditionele bouwwijzen of gebruiken op het platteland. Zo kwamen de laatste tijd onderwerpen aan de orde als: moestuin, kruidentuin, hoogstambongerd, drinkpoelen voor het vee, het paard als trekdier, leilinden, weven en spinnen, de zwaluwpan, historische bouwmaterialen, de handhaving of het weer terugbrengen van ornamenten, de botterwerf van Bunschoten.

De contactpersoon voor dit onderwerp is de Heer A. Wijnstra, tel. 0573-441108.

Najaarsbijeenkomst en een kleine excursie van de afdeling Groningen

Om kwart voor elf vertrek ik naar Groningen en mijn reis verloopt voorspoedig tot bij Emmen. Daar kies ik, overigens uit onbekendheid met de verkeerssituatie ter plaatse, de veel oponthoud gevende route over Emmer Compascuum, ter Apel en Sellingeren. In het zeer langere dorp Emmer Compascuum mag slechts 50 km/uur worden gereden en ik geef u de verzekering, dat het een hele opgave is om je aan die snelheid te houden met een vrijwel lege kaarsrechte weg voor je. Maar je hebt daarbij wel de hulp van een serie videocamera's. Tot overmaat van ramp merk ik even later, dat ik bij Ter Apel ineens in Duitsland blijf te rijden, zonder ook maar een grensafbakening te hebben gezien. Een onvermoed bijkomend nadeel dus van het idee "verenigd Europa", een kunstmatige constructie, die nagenoeg alleen leeft in de hoofden van politici. Rechtsomkeert, pardon linksomkeert dus. Vanaf Ter Apel mag ik 70 km/uur rijden, maar dat wordt me ditmaal onmogelijk gemaakt, door de voor mij rijdende wagen, waarvan de bestuurder 60 km/uur blijkt het maximum vindt op deze bochtige weg. Na veel binnensmondse verwensingen weet ik er eindelijk langs te komen, maar ik ben wel een kwartier te laat in Vriescheloo.

Gelukkig blijkt dat niet erg te zijn, want men heeft zich nog niet verzameld voor de bijeenkomst. Vrijwel iedereen loopt nog in en rond de molen. Van de aanwezigen ken ik niemand en ik besluit daarom eerst een kijkje in de molen te nemen. Op de eerste verdieping maak ik kennis met Simon Dikstaal, de niet gediplomeerde van de drie vrijwillig molenaars. Niet gediplomeerd, omdat hij een geweldige examenvrees heeft. "Dat examen zal ik daarom wel nooit durven doen", zegt hij. Op die eerste verdieping is een hele verzameling oude werktuigen, voornamelijk landbouwwerktuigen, uitgestald. Die werden vroeger door paarden getrokken. Heel interessant vind ik de ponder en de ponderbalk. De ponder is een constructie van twee bomen, die met elkaar zijn verbonden door een reeks jukken. De ponder stond vroeger voorop een hooiwagen. Als er een hoeveelheid hooi op de wagen was gelegd, kwam over dat hooi de ponderbalk te liggen, in de lengterichting van de wagen. Het voorste uiteinde ervan werd onder één der jukken gestoken, afhankelijk van de hoeveelheid op de wagen gestapeld hooi. De ponderbalk moest voorkomen, dat er tijdens het vervoer over de toentertijd hobbelige wegen hooi van de wagen zou vallen.

De molen heeft thans nog één koppel stenen, maar dat zijn er vroeger bepaald meer geweest, want op de tweede zolder ontdek ik, dat op het gebint daarboven twee steenspillen met schijfloep liggen. Als ik Dikstaal daarnaar vraag, antwoordt hij, dat één van die twee spillen vroeger een pelsteen aandreef. Hij laat mij, op de eerste zolder, de stevige balk zien, waarop deze spil rustte. En hij ver-

telt er meteen een sappige anecdote bij. Eens in het verleden is die pelsteen nl. op hol geslagen en dwars door de stenen romp van de molen naar buiten gevlogen! De sporen van hersteld metselwerk zijn nog te zien.

Op de stelling raak ik met andere vrijwilligers in gesprek. Eén van hen vertelt, dat het dakleer, waarmee deze molen is bekleed, geen garantie bleek voor waterdichtheid. Dat kwam echter pas veel later aan het licht. Door een gaatje in die bekleding kon water naar binnen dringen en dat water liep naar beneden tussen het dakleer en de daaronder liggende houten bekleding in, zonder dat iemand dat in de gaten had. Pas veel later, toen die houten bekleding begon te rotten, werd het ontdekt.

Plotseling zie ik wel een bekende en dat is, hoe kan het ook anders, ons aller Bernard Dijk, die mij hartelijk de hand drukt. Ik feliciteer hem alsnog met zijn koninklijke onderscheiding.

Even later, als we ons in het gebouwtje schuin achter de molen hebben verzameld voor een kop koffie, praat hij honderduit over de beginperiode van zijn activiteiten, toen hij nog wekelijks helemaal naar Hattem moest voor lessen. Hij heeft zijn onderscheiding opgespeld en hij is er zichtbaar trots op.

Voorzitter Leen Duim heeft enkele korte opmerkingen over berichten van verhindering van een aantal personen, maar ook over de bliksemafleidercontrole. Hij raadt de vrijwilligers van niet ver van elkaar vandaan liggende molens aan zich daarvoor in groepjes op te geven; dan kunnen er meer molens op één dag worden gecontroleerd. Vervolgens nodigt hij de aanwezigen uit om een bezoek te brengen aan de poldermolen Weddermarke en het pas geleden gereedgekomen houtzagerijtje te Wedderveer. Maar eerst moeten we voor de moleningang op de foto voor een journalist van de Telegraaf. Toe maar, belangstelling van een landelijk dagblad voor een regionaal gebeuren. In Groningen timmeren ze werkelijk aan de weg. Ik ga erbij staan, alsof ik ook een Groninger vrijwilliger ben. De Groningers hebben er niets op tegen. In twee colonnes gaan we op weg; de één naar Weddermarke, de andere naar Wedderveer.

Weddermarke

Vrijwillig molenaar Jo Bierhof staat ons al op te wachten. De poldermolen gaat langzaam rond. Het landschap is prachtig, maar de biotoop van de molen is helaas belabberd. De bomen van het recreatieoord Wedderbergen staan vlakbij de molen van zuid over west tot noordoost. De rest is vrij, maar uit die richtingen komt de wind niet zo vaak, al lijkt daarin de laatste jaren toch enige verandering te zijn gekomen.

De molen heeft een stalen vizel. De overbrenging van onderbonkelaar op vizelwiel is conisch uitge-

Als ik weer buiten ben, vallen mij de fraaie kruipalkoppen op, die met enige fantasie een molen nachtkant zouden kunnen voorstellen (zonder de kap). Jo Bierhof vertelt, dat ze exact loodrecht de grond zijn ingegaan, maar bij het kruien van de molen langzamerhand zijn scheefgetrokken. Als zoveel Groningse poldermolens heeft de molen een kruilier.

achteraan. De overige wagens van de colonne gaan echter wel de brug over. En als Bernard tot het besef komt, dat hij de brug wel had moeten overgaan, is de rest van de colonne al tussen het geboomte verdwenen en wordt het echt zoeken. We komen op een grotere weg en slaan rechtsaf richting Blijham, maar na een km rijden komt Bernard tot de conclusie, dat we niet in de goede richting rijden. Nogmaals rechtsomkeert dus. Weer komen we, langs een ander weggetje, het recreatieoord binnen, om uiteindelijk weer uit te komen bij het kruispunt, waar we eerst rechtsaf sloegen richting Blijham. Nu wordt het tijd om de weg te vragen. Een "rijdende" kruidenier brengt uitkomst. Hij wijst in tegenovergestelde richting en dan zien we de bekende blauwe wimpel wapperen. Eindelijk gevonden! De anderen hebben de molen al lang bekeken, als wij eindelijk aankomen. En dan te bedenken, dat het lattenzagertje hemelsbreed nauwelijks meer dan één km verwijderd ligt van de poldermolen.

Het unieke van het lattenzagertje is, dat het in Nederland de tweede molen is met een windroos. Dat betekent natuurlijk, dat het zelfkruïing en zelf-zwichting heeft (jalouzieën). Het is een soort spinnekop met stelling boven op een schuur. De onderto-

ren is achtkantig. De vang is een stalen bandvang en de vangbalk is een metalen staaf, aan de achterzijde verzwaard met gewichten van een ouderwetse weegschaal. De pal heeft drie kammen, die niet van opzij tussen de kammen van het bovenwiel worden ingelaten, maar er haaks op. De beweging van de windroos wordt via een aantal tandraden en staven overgebracht op een metalen "tandkrans" boven op de ondertoren. Deze tandkrans heeft feitelijk de vorm van een hele platte schijfloop. Via een sleepcontact op deze schijfloop is ook de bliksemafleiding geregeld. Op alle vier enden lopen bliksem-afleiders. De roeden zijn van hout en steken in een metalen askop, die een zeer afwijkende vorm heeft.

Het molentje drijft een ringvormige lintzaag aan, die over twee houten schijven loopt en beneden in

De lattenzager te Wedderveer

de schuur staat opgesteld. Kortom, een heel interessant molentje. Het ligt aan de Westerwoldsche Aa en aan een flinke waterplas. In het grasveld rond die plas staan enkele appelbomen, die al een gedeelte van hun lading hebben laten vallen. Sommige van de bezoekers kunnen niet nalaten een aantal appels te verzamelen en mee te nemen. Ons bezoek aan dit molentje is de afsluiting van de najaarsbijeenkomst. We nemen afscheid van elkaar en een ieder gaat weer zijns weegs.

"Koningslaagte"

Ik begeef mij op weg naar Bedum, waar ik zal logeren bij de ouders van Hendrik Jan Berghuis, de vrijwillig molenaar van korenmolen "Wilhelmina" te Noorderhogebrug bij Groningen. Ik ben verrast, dat ik vanaf Winschoten naar Groningen kan rijden over een spiksplinternieuw stuk autosnelweg. Dat schiet lekker op en rond kwart voor zes kom ik bij de familie Berghuis aan. Bij deze gastvrije mensen heb ik al een aantal malen gelogeerd, als ik op molentocht was door het Groningse land. 's Avonds brengen we een bezoek aan Hendrik Jan, die woont in een huisje naast poldermolen "Koningslaagte". Al vanaf grote afstand kunnen we zien, hoe Hendrik Jan de molen in beweging heeft gebracht en ter ere van mijn bezoek in de schijnwerpers heeft gezet. Als we koffie en thee zitten te drinken vertelt hij, dat de molen nog steeds bijna niet te kruien is en dat hij hem in het winterhalfjaar op het westen en in het zomerhalfjaar op het oosten zet. De oorzaak van het zware kruien ligt volgens hem in de neuten van het kruiwerk, die verkeerd zijn aangebracht, nl. schuin afdalend naar buiten gericht in plaats van schuin afdalend naar binnen. Dat laatste is nodig om de kap goed gecentreerd te houden. Nu kan de kap juist elke kant uit tegen de kuipwand schuiven. Grote hoeveelheden smeer hebben niet kunnen bewerkstelligen, dat de molen gemakkelijk kruit. De molenmaker gaf dat echter wel als raad aan Hendrik Jan, want die geloofde niet, dat de neuten de schuldige waren. Ten einde raad vroeg Hendrik Jan aan het waterschap, of hij een andere molenmaker mocht inschakelen. Toen de oorspronkelijke molenmaker daar lucht van kreeg, was hij onmiddellijk terug bij Hendrik Jan om toe te geven, dat die toch gelijk had.....! Nu vraag ik u.....!

Hendrik Jan vertelt ook nog, dat er een keer een indirecte aanslag op hem is gepleegd. Iemand heeft enige tijd geleden de remleidingen van zijn auto doorgesneden. Hij vermoedt, dat het een jaloerse collega-molenaar is geweest, omdat hij nu feitelijk molenaar is op twee molens, de "Wilhelmina" en "Koningslaagte". Helaas heeft hij geen bewijzen.....

Intussen heeft hij er een nieuwe hobby bij: paardendressuur. Vol trots toont hij me drie bekers, die hij tijdens wedstrijden heeft gewonnen. Wellicht zien we hem nog eens als springruiter figureren in het programma Studio Sport.

Goliath

De volgende dag nemen de heer en mevrouw Berghuis me mee naar de Eemshaven. Daar ligt het

Gedeelte van het kruimechanisme van de lattenzager te Wedderveer

hypermoderne cruiseschip Mercury, waaraan de laatste hand wordt gelegd. Over twee weken zal het vertrekken voor z'n eerste vaart. Ongelooflijk, hoeveel mensen ernaar komen kijken. En ongelooflijk ook, hoeveel mensen hier weer geld ruiken, getuige de kraampjes, de kermisattracties, de "vrijwillige parkeerwachters" etc. De Mercury is inderdaad een indrukwekkend schip, maar ik heb meer belangstelling voor een eidereend, die steeds naar voedsel duikt. Dat voedsel wordt hem soms "afhandig" gemaakt door een jonge zilverbreeuw, die steeds vlak bij hem in de buurt blijft. Jammer, dat ik m'n telens niet bij me heb.

Uiteraard gaan we even kijken bij molen Goliath. Het pad naar de molen heet thans het Ida Wieringapad. Die naam heeft het gekregen, nadat Ida Wieringa, de molenaar van de Goliath, in het televisieprogramma Zondagskinderen van Jos Brink was verschenen. Ida is al met een aantal promotiecampagnes voor de Groninger molens in de bres gesprongen. Met haar extraverte persoonlijkheid is zij de Tina Turner van de Nederlandse molenwereld. Dat worden we onmiddellijk gewaar als ze even later komt aanrijden om haar twee poesen eten te geven. Verontwaardigd vertelt ze over een jager, die op 5 augustus haar 15-jarige derde poes Micky heeft doodgeschoten. Deze kerel, een slager uit Uithuizermeeden, is nog niet van haar af. "Hij zal geen prettige Kerst hebben", garandeert ze krijgshaftig.

Ze toont ons een bijna 10-minuten durende pro-

motievideo over het windmolenpark van het energiebedrijf EDON rond haar poldermolen. Twee dagen later, op haar 50-ste verjaardag zal de video officieel worden gepresenteerd. Het park bestaat uit 94 molens en levert een hoeveelheid schone (!) energie, die overeenkomt met het gemiddeld jaarverbruik van 24000 huishoudens! We krijgen van Ida een informatiemap over de EDON, waarbij ook een balpen is inbegrepen.

Ida is heel goed in het imiteren van dierengeluiden en mevrouw Berghuis is daar even later het slachtoffer van. Ida imiteert het geluid van een duif en zegt: "Ja, in dat kamertje heb ik er één zitten, die gewond was. Ga gerust kijken". Mevrouw Berghuis doet de deur open, maar ontdekt geen duif, terwijl Ida, vlak achter haar staand, nogmaals het geluid laat horen. Grote hilariteit, uiteraard. Ida vertelt, dat ze met dit imitatievermogen eens een hele tentoonstellingshal vol dieren op stelten heeft gezet. Voor dergelijke evenementen is haar daarom in het vervolg de toegang ontzegd.

Intussen komen steeds meer mensen binnendrupelen, reden voor ons om op te stappen. We nemen hartelijk afscheid van Ida en gaan terug naar Bedum. Op de terugweg maak ik nog een aantal opnamen van de molen van Garsthuizen. In Bedum geniet ik van een heerlijke maaltijd. Daarna bedank ik de familie Berghuis voor hun gastvrijheid en keer tevreden huiswaarts.

Jan van der Vlies

Reactie op de "7 juni-verhalen" in Gildebrief 97/3.

In de Gildebrief van september 1997 verscheen een vijftal stukjes over het noodweer van 7 juni van de hand van niet de eerste de beste vrijwillige molenaars. De strekking van meerdere van deze stukken heeft het bestuur van de afdeling Zuid-Holland wat zwaar op de maag gelegen. In de artikeltjes wordt de indruk gewekt, dat alles zo snel ging, dat men niet tijdig adequaat kon ingrijpen. Vervolgens wordt verhaald, hoe alles door krachtdadig optreden uiteindelijk toch nog op z'n pootjes terecht kwam.

Wat ons verontrust, is, dat één en ander wordt beschreven als een normale reactie op een uitzonderlijke gebeurtenis. Met als gevolg, dat een niet onaanzienlijk aantal vrijwillige molenaars in opleiding deze gebeurtenissen mogelijk als onvermijdelijk gaat zien en dus als een vrij normaal gebeuren binnen het molenaarsbestaan.

En dat is ons inziens beslist niet waar. Zonder op de stukken afzonderlijk in te gaan en zonder een beschuldigende vinger uit te steken, blijkt toch uit het grootste deel ervan, dat men te laat reageerde, omdat het onweer zo uitzonderlijk snel kwam aanrollen. Naar onze mening is dit onjuist; er zijn zeer veel molenaars geweest, die hun molen wel tijdig hadden afgezeild en vastgelegd, omdat ze de voortekenen vroegtijdig hadden onderkend. Bij heet en drukkend weer met een licht zuidelijk windje dient

men altijd op z'n hoede te zijn. Wanneer zich dan in het zuidwesten een donkere lucht aftekent, is men gewaarschuwd en heeft men zeker nog tijd genoeg om de noodzakelijke handelingen te verrichten. Een zeer dreigend voorteken is het plotseling wegvallen van de wind, want als dat gebeurt, is men gewoonlijk te laat.

Wie onder dergelijke omstandigheden geen maatregelen neemt, afwacht, de molen binnengaat of deze nogmaals inspannt, als de wind is omgelopen, die maakt een fout. Alle handelingen om de zaak nog te redden, hoe vakkundig ook uitgevoerd, zijn dan lapmiddelen en niet professioneel.

Dit nu moet in artikelen in het blad van een Gilde, dat in zijn vaandel heeft staan de opleiding tot molenaar, duidelijk tot uiting komen. Wat dit betreft moet ook de redactie van de Gildebrief zich beraden, alvorens dergelijke artikelen te plaatsen en dit dan op z'n minst van een kritische noot voorzien. Laat niemand zich weerhouden om een dergelijke gebeurtenis als die op 7 juni te beschrijven, maar laat hij het dan doen met de nodige humor en zelfspot, zodat het zijn didactische vruchten kan afwerpen. Fouten maken we allemaal.

Sans rancune, Het bestuur van de afdeling Zuid-Holland

copperant 't y coatings b.v.

Het meest complete onderhoudsprogramma voor uw molen.

Copperant biedt alles wat uw molen nodig heeft, zoals:

- Kleurcopperant, vochtregulerende houtbescherming in de bekende molenkleuren.
- PPP roestwerende verf in diverse molenkleuren.
- Hydrolin zwaardoek, in diverse molenkleuren, voor uw molenzeilen.
- Houtworm copperant 330.
- Plens 70, muurimpregneringsmiddel, overschilderbaar.

En nog vele andere onderhoudsproducten.

Bel voor meer informatie: Zijlstra & Co Verf b.v. 058-288 77 00

Commentaar redactie

Als redactielid stond ik op de najaarsvergadering 1997 van de afdeling Zuid-Holland aan de wieg van bovenstaande reactie van het Zuid-Hollandse bestuur. In die vergadering sprak molenaar P. v.d. Bosch (Aarlanderveen no. 3) er schande van, dat de "7 juni-verhalen" onbecommentarieerd door de redactie in de Gildebrief waren geplaatst. Hij "eiste", dat het bestuur van de afdeling Zuid-Holland de redactie van de Gildebrief daarover moest aanspreken. Dat is hiermee dus gebeurd, maar op een heel wat mildere toon dan de woorden van v.d. Bosch hadden doen vermoeden. Om te beginnen waren drie van de verhalen - juist - van redactieleiden! Een vierde verhaal was - juist - van een Gildebestuurslid en diens molen had op die dag niet gedraaid! Wijlen Jan Kurver, ooit lid van de examencommissie en bekend geworden om zijn enorme kennis van het weer, geeft zijn eigen verhaal wel degelijk een commentaar mee en geeft ruiterlijk toe, dat hij de snelheid van het naderende onweersfront

had onderschat. Ook de anderen geven toe te laat te zijn geweest. Gerrit Pouw spreekt daarbij over een leerzame middag voor leerling en molenaar. Het enige verhaal, waarbij een kritische noot wellicht op z'n plaats was geweest, was dat van Peereboom, want die heeft op die dag enige elementaire fouten gemaakt. De anderen hebben onder de gegeven omstandigheden adequaat en professioneel gehandeld en zeker geen lapmiddelen gebruikt, want ongelukken hebben zich niet voorgedaan en er is geen schade ontstaan. Geen reden voor "verontrusting" derhalve.

De redactie heeft deze verhalen dan ook in de Gildebrief geplaatst, juist omdat ze een waarschuwing inhouden en dus leerzaam zijn voor de leden in opleiding. De redactie acht geen enkele leerling zo naïef, dat deze zal denken, dat de in de verhalen beschreven gebeurtenissen "normaal zijn voor het molenaarsbestaan".

Jan van der Vlies

Jaarverslag 1997 van de afdeling Gelderland van het GvVM

Ruim dertig jaar opleidingsactiviteiten in de provincie Gelderland hebben ertoe geleid, dat een groot deel van de Gelderse molens weer regelmatig draait. Dit is vooral te danken aan al de vrijwilligers, instructeurs, geslaagden en leerlingen, die daaraan hun vrije tijd spenderen. Het initiatief van de Stichting Vrienden van de Gelderse Molen om in 1966 als eerste te beginnen met het opleiden van molenliefhebbers tot vrijwillige molenaars heeft van molens weer "levende" monumenten gemaakt. Los hiervan werd een jaar later in Leiden de eerste bijeenkomst gehouden, die leidde tot de oprichting van het GvVM. Vele vrijwilligers hebben in de jaren daarna de opleiding gevolgd en zijn, toen ze waren geslaagd, met de molens gaan draaien. Is draaien zonder meer al goed voor een molen, veel vrijwilligers doen meer, ze nemen soms ook nog eens een deel van de onderhoudswerkzaamheden voor hun rekening. Halverwege de jaren '60 was die onderhoudstoestand van de Gelderse molens zodanig, dat slechts 30% ervan nog maar draaivaardig was. Mede door de inspanningen van de vrijwillige molenaars draait nu 90% van deze molens weer. We moeten ervoor zorgen, dat deze molens kunnen blijven draaien. Daartoe blijft de opleiding van vrijwillige molenaars van levensbelang. De afdeling Gelderland van het GvVM zal zich dan ook blijven inzetten om molenliefhebbers op te leiden tot vrijwillig molenaar, zodat zij op verantwoorde wijze molens kunnen laten draaien.

Het bestuur

Het bestuur bestaat uit vier leden. Eep Top verzorgt al jaren de lesavonden. Tevens coördineert hij de (toelatings)examens. Petro van Doorne heeft het secretariaat op zich genomen. Jan Kneigt is de pen-

ningmeester. Het voorzitterschap en de ledenadministratie komen voor rekening van Dirk-Jan Abelskamp. Het bestuur vergaderde in 1997 viermaal. Daarbij waren de heren Joop Heijdra namens de provincie Gelderland en Bert de Lange namens de Stichting Vrienden van de Gelderse Molen diverse malen aanwezig.

Ledenbestand

Ook in 1997 zijn er weer twaalf nieuwe leden aan de opleiding begonnen. Eind 1997 was het bestand als volgt: 3 instructeur-vakmolenaars, 101 geslaagde actieve molenaars, van wie velen instructie geven aan één of meer van de 90 leerling-molenaars. Daarnaast zijn er nog eens 25 geslaagde, maar niet meer actieve leden.

Toelatings- en landelijke examens

In het voorjaar kregen we een record aantal aanmeldingen voor het toelatingsexamen: 13 kandidaten. De toelatingsexamens zijn gehouden op de molens "De Bouwing" in Geldermalsen, "De Engel" in Varsseveld en de "Nooitgedacht" in Warnsveld. Uiteindelijk gingen er 7 kandidaten op voor het landelijk examen. Op woensdag 14 mei slaagden de heren C. Pinkse en E. Smid op "De Blauwe Reiger" in Haaften. In Giesbeek legden op 29 mei J. van Krieken, J. Reesink en H. Rietberg het examen met goed gevolg af. Het toelatingsexamen voor de najaarsexamens werd afgenomen op de korenmolen van Warken. Op het landelijke najaarsexamen, gehouden op 1 oktober op "De Engel" in Varsseveld, slaagden de heren Y. Buwalda en C. Hage. Al met al steeg het aantal geslaagden in 1997 dus met 7 personen.

Activiteiten

De gebruikelijk theorie-avonden in de paardenstal van "De Kroon" te Arnhem werden in 1997 tienmaal gehouden. Onder leiding van Eep Top werden de onderwerpen behandeld aan de hand van lesbrieven (uitgewerkte exameneisen) en met behulp van dia's. Na afloop ontvingen de cursisten opdrachten om de onderwerpen samen met hun instructeur verder door te nemen.

Op dinsdagavond 8 april, de avond voor geslaagden, hield de heer J. Hokken van de gieterij Hardinxveld-Giessendam een interessante lezing over het gieten van molenaars. Een verrassende avond was die van de vierde november. De aanwezigen werden aan de hand van dia's door E. Tijman ingewijd in de geheimen van Oost-Duitse en Poolse paltrkmolens. Op zaterdag 12 april zullen veel Gelderse molens niet hebben gedraaid. Een groot aantal molenaars ging op die dag mee met de leerzame voorjaarsexcursie. Tijdens deze grensoverschrijdende excursie werden de beltkorenmolens van Heijen en Afferden bezocht. Daarna volgden een bezoek aan de molensteenfabriek van de firma Van Hees in Geldern en aan de torenmolen in Walbeck. De excursie werd besloten met een bezoek

aan de "Wijmarsche" waterradmolen te Arcen, in het gebouw waarvan tevens de graanbranderij en schenkerij "De IJsvogel" is gevestigd.

De najaarsexcursie vond plaats op 27 september. Daarbij werden typische Noord-Hollandse binnenkruiers, De Noorder M bij St. Maartensvlotbrug en de Museummolen bij Schermerhorn, bezocht. Vervolgens stonden enkele industriemolens in de Zaanstreek op het programma (oliemolen "Het Pink", pelmolen "Het Prinsenhof" en papiermolen "De Schoolmeester").

Tweemaal hebben de leden onze nieuwsbrief "De Bonkelaar" ontvangen, in januari en in augustus. Hierin stonden o.a. mededelingen over de activiteiten van de afdeling en over de sluitingsdata voor de opgave voor de examens, maar ook een molenvacaturebank, met welke we trachten een bemanning te vinden voor stilstaande molens.

Mede dankzij de medewerking en de bijdrage van de Stichting Vrienden van de Gelderse Molen kan de afdeling Gelderland van het GvVM terugzien op een geslaagd molenjaar 1997.

Dirk-Jan Abelskamp

Werkgroep Nationale Molendag

Zoals gebruikelijk krijgt u van ons een bericht over de stand van zaken per 31-12-'97.

Eerst iets over de tweede editie van de seizoenskrant Nederland Molenland. Het werkplan voorziet namelijk in een proefplan voor een periode van twee jaar. Dat betekent, dat er fondsen voorhanden zijn. De begrotingspost voor "distributie" zal moeten worden verhoogd, gezien de uitkomst van vorig jaar. Nagenoeg de gehele oplage van 10.000 exemplaren is vorig jaar de deur uitgegaan. Voor 1998 rekenen we op een groter aantal, omdat veel mensen intussen zullen hebben geleerd de verspreiding zo optimaal mogelijk te laten verlopen.

Dat kunnen we in het algemeen helaas niet zeggen van de inzenders van de enquêteformulieren. Op dit moment zijn er veel minder evenementen aangemeld, dan we hadden verwacht, hoewel we er bij voorbaat op hadden aangedrongen, dat men vroeg zou beginnen met de organisatie van eigen activiteiten en met de nieuwsgaring van evenementen. Van de gemelde activiteiten zijn er vele bovendien te vaag omschreven of te bescheiden van aard om als evenement in een nationale kalender te worden vermeld. Wij dragen immers een zekere verantwoordelijkheid tegenover de toeristen, die er speciaal voor op pad gaan. Dikwijls staat erbij: informeer maar bij meneer x of mevrouw y, maar het is juist de bedoeling, dat u dat ter plaatse doet, zodat wij de door u ingewonnen informatie in de seizoenskrant kunnen opnemen.

Enkelen van de inzenders hebben nog steeds niet begrepen, dat Nederland Molenland een activiteitenkrant is, waarin molenaars hun bezoekers op

anderens molen attenderen (op hun beurt doen die anderen dat voor u). De krant is niet bedoeld als souvenir voor de eigen molen en ook niet als een bundeling van de openingstijden van molens in den lande. Van dat laatste bestaat één algemeen en vrij toegankelijk bestand, nl. dat in de Databank Toerisme van de AVN (het samenwerkingsverband van VVV's en ANWB). Dit bestand kan ook via Internet worden geraadpleegd.

Dan nog iets over de organisatie van Nationale Molendag. De werkgroep schept slechts het kader, waarbinnen de molenaars zelf aan de slag moeten gaan. Wat uw collega's presteren, kunt u telkenmale lezen in het uitvoerige verslag in de Gildebrief. Verzin dus attracties om het publiek naar de molen te lokken, b.v. een rommelmarkt, een muziekkuitvoering, een kleurwedstrijd voor kinderen, een tentoonstelling van oude werktuigen of een demonstratie van oude ambachten, molen laten opnemen in landelijke fietsroute, inschakelen locale of regionale pers, enz. enz.. Ligt uw molen afgelegen plaats dan een bord aan het begin van het pad erheen met de tekst: Molen heden te bezichtigen.

Tenslotte: de affiche en de sticker zullen u omstreeks 7 maart (datum van de Jaarvergadering van De Hollandsche Molen) bereiken. U kunt op die vergadering uw materiaal kopen of met een giro-overschrijvingsformulier bestellen bij de Werkgroep Nationale Molendag te Erica (rekeningnr. 2903693).

Ko Faber

Bliksemafleidercontrole in 1997

Zoals bekend heeft ons Gilde indertijd (1988) een eigen bliksemafleidercontrole opgezet. Deze controle is uitsluitend bestemd voor Gildeleden voor molens, die zij zelf bemalen. Waarom een eigen controleapparaat?

Ten eerste, omdat veel molenaars de installatie behandelen als een ondergeschoven kindje en te weinig aandacht besteden aan de controle ervan. Ten tweede, omdat de installatiebedrijven soms niet blijken te weten aan welke eisen de installatie van een molen moet voldoen. Het bestaan van de Gildecontrole blijkt in dit opzicht preventief te werken.

Onze controleurs werken volgens de norm NEN 1014 en maken een onpartijdig, volledig en deskundig rapport op over de toestand, waarin de gekeurde installatie zich bevindt. Dit rapport heeft echter geen juridische waarde bij schadeclaims aan brandverzekeringen. Daarvoor worden alleen rapporten van erkende installateurs geaccepteerd.

Een greep uit de ervaringen van het afgelopen jaar: In 1997 gingen de opvolgers van onze vroegere controleur, de heer van de Winkel, aan de slag in regio Zuid (Limburg, Brabant en Zeeland). Het zijn de heren Vink en Höppener. Verschillende molenaars hebben hen al aan het werk gezien en ik denk, dat dit goed loopt.

In 1997 moest onze regiocontroleur West (Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht), de heer Oostrom, door huiselijke onstandigheden gedwongen zijn controlewerk opgeven. Ook voor hem is gelukkig een vervanger gevonden in de persoon van de heer Van den Bosch uit Voorschoten. Hij kreeg meteen een flinke partij werk op z'n nek, omdat voor 21 molens van de Stichting De Utrechtse Molens een controle werd aangevraagd. Die controle is hem prima gelukt.

Het lijkt mij juist hier nog eens de verdiensten van Louis Oostrom te benadrukken. Jarenlang heeft hij nauwgezet de controles in het westen verzorgd. "Jammer, dat j moest stoppen, want je deed het graag. Bedankt Louis!"

Onze oostelijke controleur, Dirk Koens, bleef gedurende het jaar 1997 gelukkig trouw zijn diensten verlenen. "Controleurs, jullie doen dit in je eigen vrije tijd. Zonder jullie zou de controle niet mogelijk zijn. Bedankt voor jullie inzet!"

De controles in 1997

In totaal werden 28 controles uitgevoerd. Niet zo bar veel! Molenaars, maak gebruik van de kosteloze gelegenheid, die je wordt geboden om de bliksemafleiderinstallatie van je molen te laten controleren. Het is echt belangrijk.

Groningen, Friesland, Overijssel, Gelderland en Noord-Holland: geen controle.

Drente, Zuid-Holland, Zeeland en Limburg: 1 controle

Noord-Brabant: 3 controles

Utrecht: 21 controles!

In dit jaar hopen we meer aanvragen te ontvangen.

De voornaamste geconstateerde gebreken

Vaak bleken de laskabels tussen de roe en de ringleiding en de bevestiging van de klemmen niet te deugen. Dit zijn gebreken, waarbij de molenaar in gebreke is gebleven! De klemmen hingen soms maar aan enkele draadjes. De controle daarop en de verbetering daarvan kan de molenaar gemakkelijk zelf doen! Denk eraan, dat één zwakke schakel de gehele installatie waardeloos kan maken.

Ondeugdelijke doorverbindingen tussen roeden onderling of tussen as en roeden kwamen ook nogal eens voor. Ook dit euvel kan de molenaar zelf verhelpen: verbindingen losnemen, alles goed blank maken en weer goed vastzetten. Het aanbrengen van een potentiaalvereffening wordt ook sterk aanbevolen; dit is installateurswerk. Bij te hoge aardingsweerstand dient een installateur deze te verlagen.

Gang van zaken bij keuringsaanvraag en controle

De aanvragen voor een controle dienen te worden verzonden naar de coördinator. Dat is de heer D.J. Abelskamp, Laan 1940-1945 no. 2, 7231 GL Warnsveld.

De aanvrager is de vrijwillig molenaar van de molen en hij moet Gildelid zijn. Voor de aanvraag kan het hieronder afgedrukte formulier dienen. Het is van belang, dat daarop alle gevraagde gegevens worden opgegeven, zoals de adressen van de molen, de molenaar en moleneigenaar met hun telefoonnummers. De molen moet makkelijk te vinden zijn en de vrijwillig molenaar moet makkelijk te bereiken zijn. Daarom moet de aanvraag schriftelijk worden ingediend.

Vermelden:

- Naam, adres en telefoonnr. van de vrijwilliger
- Het adres van de molen
- Naam en adres van de eigenaar (i.v.m. toezending rapport)

De aanvragen worden per regio gebundeld, zo mogelijk in groepjes van vier molens, zodat zo'n groepje op één dag door de controleur kan worden afgewerkt. Neem daarom contact op met collega-molenaars bij U in de buurt en probeer ook hun molens in een controlebezoek te betrekken. Dit om kilometerkosten te beperken. Uw aanvragen worden door de coördinator aan de regiocontroleur toegezonden.

Afspraak controledatum

De regiocontroleur maakt telefonisch een afspraak met de vrijwillig molenaar over datum en tijd van het controlebezoek. De vrijwilliger dient bij dit bezoek aanwezig te zijn i.v.m. het rondraaien van het gevlucht.

Verzending meetrapporten

De controleur stuurt de rapporten naar de coördinator, die ze vermenigvuldigt en kopieën stuurt naar de moleneigenaar, de vrijwilliger en naar De Hollandse Molen. Een afschrift blijft in het archief.

Een goede bliksemafleiderinstallatie kan van levensbelang zijn voor Uw molen. Maak daarom gebruik van de onpartijdige en deskundige keuringsmogelijkheid, die het Gilde U biedt.

Aanvraagformulier

Ondergetekende:
Naam:
Adres:
Postcode:
Woonplaats:
Telefoon:

vraagt hiermede een bezoek aan voor het controleren van de bliksemafleiderinstallatie van de molen:

Naam:
Adres:
Standplaats:
De molen is eigendom van:
Naam:
Adres:
Postcode:
Woonplaats:
Nader bericht van de regiocontroleur wordt afgewacht.
Datum:
Ondertekening:

Nieuws van het Gild Fryske Mounders

Het bestuur van het Gild Fryske Mounders nodigt de leden en de donateurs uit voor de te houden openbare voorjaarsvergadering. Zowel de leden die lid zijn van de Vereniging GFM als de leden die lid zijn van de Vereniging GvVM zijn welkom, evenals andere belangstellenden. De vergadering vindt plaats op vrijdag 27 maart 1998 om 19.30 uur in zaal De Lantaerne, Om 'e toer 8 (tegenover de Hervormde Kerk), te Akkrum.

AGENDA

1. Opening.
2. Mededelingen en ingekomen post.
3. Vaststelling verslag najaarsvergadering 1997.
4. Verslag bestuursactiviteiten.
5. Vaststelling jaarverslag 1997.
6. Financieel verslag over 1997 en verder.
7. Verslag kascommissie, en aansluitend de verkiezing van een nieuw lid voor de kascommissie.

Korte Pauze

8. Mededelingen uit de vergadering der leermeesters.
9. Uitreiking certificaten aan de nieuwe gezellen (geslaagd in 1997) en molenaars van vereniging GFM door Dhr. Boschma, voorzitter van de Stichting De Fryske Mole.
10. Verkiezing nieuwe bestuursleden vereniging GFM:
Voorgedragen worden de heren P. van de Gaag, G. van de Weg en D. Kamminga
Alle kandidaten zijn 'oud'-bestuursleden van de afdeling Friesland van het GvVM.
Eventuele tegen- of andere kandidaten kunnen zich melden tot een half uur voor de vergadering bij

het bestuur.

11. Eventuele nagekomen agendapunten.
12. Rondvraag

Korte pauze

13. Dialezing met als onderwerp paltrokmolen "De Eenhoorn" te Haarlem (onder voorbehoud, indien deze niet beschikbaar is, wordt er een andere film of lezing gehouden).
14. Sluiting van de vergadering.

Het Bestuur

Het GFM maakt bovendien bekend, dat er een prachtige, door het GFM uitgegeven tekening te koop is van de spinnekop "Dorus Mooltje" bij Oudega (W.), die momenteel wordt gerestaureerd en met z'n vlucht van bijna 16 m zeker een unieke molen mag worden genoemd. De tekening is van de hand van de heer Rabe uit St. Nicolaasga en is nu in druk verschenen na een jaar van voorbereidingen. Hij is gedrukt op 170 grams papier en heeft het formaat 42x59 cm. De tekening is afgeleid van de originele bouwtekening, gemaakt door Jan Hofstra (vrijwillig molenaar op de Stommeermolen te Aalsmeer), die nauw is betrokken bij de restauratie van "Dorus Mooltje".

Afgehaald kost deze tekening f 7,50; in kartonnen koker f 10,=. Bestellen kan ook en wel door overmaking van f 18,= (incl. verzendkosten) op bankrekening 29.80.24.934 of girorekening 2543900 t.n.v. het Gild Fryske Mounders te Leeuwarden onder vermelding van 'molentekening' en het adres, waarheen de tekening moet worden verzonden. De tekening wordt u dan zo spoedig mogelijk toegezonden.

Roland G.H. Rosenkamp, secretaris GFM

Eerste nummer "Molenwereld" uitgekomen

Donderdag 15 januari was een belangrijke dag voor de Nederlandse molenvrienden. Op die dag werd namelijk het nieuwe maandblad "Molenwereld" "ingemalen" op molen "De Lelie" te Rotterdam.

Eerst nog even in vogelvlucht een stukje ontstaansgeschiedenis van dit blad en met name de voorganger ervan. Het blad "De Molenaar" ontstond honderd jaar geleden in Dalfsen. De heren jonkheer van Rijckevorsel, van Bussel en (redacteur) Rijnenberg schreven in de jaren '30 veel over molens en hun verbeteringen in dit blad, dat zijn weg vond naar de Nederlandse beroepsmolenaars. Met het voortschrijden van de tijd werden de molens verdrongen door de mechanisatie. Zo verging het noodzakelijkerwijs ook het molennieuws, dat later door de heren Kloosterman, Van Lambalgen en Bakker op schrift werd gesteld. In april '96 werd duidelijk, dat de uitgever zich meer op de mengvoederindustrie wilde gaan richten, zodat er voor de oude molens geen plaats meer was in het blad.

Daarom is er een tijd lang hard aan gewerkt om een nieuw blad van de grond te krijgen. De heren Johan Bakker, Matthias Koops en Willem Roose richtten de stichting "Molenwereld" op en het nieuwe blad gaven ze dezelfde naam.

De eerste exemplaren van "Molenwereld" werd op 15 januari in een feestelijke bijeenkomst in de karottenfabriek bij molen "De Lelie" te Rotterdam officieel overhandigd aan Minister A. Jorritsma-Leb-

bink en aan haar moeder. Nadat de minister eerst met het luiwerk een aantal zakken had opgeluid, werd het nieuwe blad onthuld.

Het formaat van het blad is A4. De omslag is uitgevoerd in kleur en de omvang is 24 pagina's. Het bevat heldere artikelen over verleden en heden van onze molens en hun molenaars. De duidelijke zwarte lettertype maakt het blad goed leesbaar. Het blad zal maandelijks verschijnen, maar de maanden juli en augustus zullen worden vertegenwoordigd door een gecombineerd nummer. Kortom, dit blad levert voor molenminnend Nederland een welkome aanvulling in de voorziening van het molennieuws.

Zoals u zo langzamerhand wel zult weten is de abonnementsprijs f 97,50, maar leden van De Hollandse Molen, het Gilde van Vrijwillige Molenaars en Het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde betalen f 92,50. Losse nummers kosten f 12,50. Wie zich wil abonneren of meer informatie wil inwinnen, kan dat telefonisch doen op nr. 0566-621086 of schriftelijk naar Stichting Molenwereld, Moerdijkstraat 39, 2751 BE te Moerkapelle.

Jan Spruit

Minister Jorritsma bekijkt het eerste exemplaar van "Molenwereld". Links naast haar haar moeder. Verder op de foto van links naar rechts de heren Bakker, Kloosterman en Roose.

Handleiding bij de diskette 'De molens in Overijssel'

Een publicatie van de Stichting 'De Overijsselse Molen',
met financiële ondersteuning van het Provinciaal Anjerfonds Overijssel.

Molendiskette over de Overijsselse molens

Reeds geruime tijd was het de wens van de Stichting "De Overijsselse Molen" haar doelstelling "de instandhouding van het Overijsselse molenbezit" speciaal aan de jeugd kenbaar te maken. De jeugd zal er zich immers in de toekomst mee moeten bezig houden.

Om hun belangstelling te wekken werd een diskette samengesteld met informatie over molens. Deze diskette werd gemaakt door de heren Piet Vendel en Piet Borghardt, beiden met uitgebreide onderwijservaring. Piet Borghardt is bovendien bestuurder van de eerder genoemde stichting.

Deze diskette, waarin de molens van Overijssel centraal staan, richt zich met name tot de leerlingen van de bovenbouw van de basisschool.

Via de computer kunnen kinderen informatie verkrijgen over molentypen, de functie van molens, de molenbiotoop, het werk van de molenaar, problemen bij restauraties, enz. Verder bevat de diskette een aantal rijmpjes en gedichten, die betrekking hebben op de molenwereld. In een "kaartenbak"

vinden de kinderen gegevens over elke Overijsselse molen afzonderlijk. Ook een klein woordenboek maakt deel uit van de inhoud. De diskette gaat vergezeld van een handleiding.

Mede dankzij een bijdrage via het Provinciaal Anjerfonds Overijssel uit het Marke van Streukel/Marke van Berkum Fonds zal elke basisschool in onze provincie een exemplaar van deze unieke diskette krijgen toegestuurd. Wij denken de scholen, die regelmatig in de vorm van projecten of spreekbeurten aandacht aan de molens besteden, hiermee een goed instrument in handen te geven en hopen vooral, dat deze uitgave op veel scholen de belangstelling voor ons cultureel erfgoed zal doen ontwaken.

Deze diskette is te verkrijgen door f 12,50 (incl. verzendkosten) over te maken op ons rekeningnummer 12.86.90.429 bij de RABO-bank te Heino (het gironummer van de bank is 800093), onder vermelding van "Molendiskette. Indien u 5 of meer exemplaren afneemt, bedraagt de prijs f 10,00 oer stuk, incl. verzendkosten.

G.J. Perfors

Molenstenen

**Zowel met zachte uitslag
als massieve, kunnen wij u
naar keuze leveren.**

Onze maalstenen worden vakkundig afgewerkt, vooral het scherpen en het goed onder de rij brengen.

Ook voor nieuwe Duitse blauwe stenen, kunst- en sierstenen kunnen wij u van dienst zijn.

Voor verdere inlichtingen graag bereid.

H.J.A. van Vugt

Molensteenfabriek

Zomereik 10, 5682 HH Best

Telefoon 0499-395454

Feest in Alphen a/d Maas

Programma ter gelegenheid van het 200-jarig bestaan van standermolen "Tot Voordeel en Genoegen" te Alphen a/d Maas (Gld.):

9 en 10 mei: De molen draait en maalt ter gelegenheid van Nationale Molendag.

4 t/m 12 juli: Molententoonstelling over diverse soorten molens.

12 juli: Muziekuitvoering door "Die Reichende Kapelle".

1 en 2 augustus: Proeven van diverse soorten molenbrood met zult en smout.

8 en 9 augustus: Molentoertocht. U bezoekt in eigen tempo vijf molens.

15 en 16 aug.: Fietstocht door cultuurland Gelderland.

23 augustus: Koren op de molen: twee zangkoren geven een zanguitvoering op de molen.

Alle evenementen tussen 11.00 en 16.00 uur. Informatie: tel. 0487-561440.

Een bijdrage uit Canada

Gerrit en Evelien Pouw hebben de heer John Tasseron uit Canada in juli van het vorig jaar lid weten te maken van het GvVM. John Tasseron emigreerde ca. 40 jaar geleden naar Canada. Hij kan nog steeds Nederlands lezen, maar het niet meer schrijven. Nadat hij tot tweemaal toe een Gildebrief had ontvangen met op de voorplaat een verbrande molen, heeft hij spontaan 100 Canadese dollars overgemaakt. Aan Gerrit en Evelien Pouw schreef hij:

Dear Mr. en Mrs. Pouw,

many thanks for the excellent training materials, newsletters and books you have sent to me. I have just received the latest chapter in the training course and must compliment you on the quality of the text and the illustrations. It is evident that a lot of work has gone into the preparation of this material and i'm sure that it will prove to be most useful to all windmill enthusiasts.

Although you enclosed a form to make payment easy, the simplest way to send you funds is by using a bank draft, which is enclosed. I'm sure tha the GvVM can use a little bit extra cash, so I'm making a payment/donation of \$100 Canadian. I only wish that our dollar was a bit stronger on the market

I am pleased to know that you have me on your mailing list, as I always look forward to reading about the latest windmill news in the Gilde newsletter. I can only hope that in the future you will have

less bad news and more good news to report. The pictures and stories of fire-damaged windmills will not, I hope, repeat themselves too often.

Once again, thank you for your attention and best wishes during the coming year with all of your windmill activities!

Sincerely

John Tasseron

Werkgroep risicobeheer molens

De Werkgroep Risicobeheer Molens is een nieuw initiatief. De werkgroep heeft op 23 januari voor het eerst vergaderd, in het hoofdkantoor in Rotterdam van Mees & Zoonen Marsh & McLennan B.V. Deze verzekeringsmakelaar heeft hiertoe de aanzet gegeven en ondersteunt de activiteiten.

In de werkgroep zitten deskundigen van Vereniging De Hollandsche Molen, Het Gilde van Vrijwillig Molenaars, de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, de Provincie Zuid-Holland, het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde en het Hoogheemraadschap Alblasserwaard & Vijfherenlanden en natuurlijk vertegenwoordigers van Mees & Zoonen Marsh & McLennan B.V.

Brand en storm vormen de grootste risico's voor

molens. Gemiddeld brandt er 12 molen per jaar af. Toch wordt er jaarlijks veel geld besteed aan onderhoud, maar daarentegen (te) weinig aan het voorkomen van brand.

De werkgroep streeft naar betere en niet te dure beveiligingen. Bestaande methoden kosten veel geld. Inventiviteit kan nieuwe oplossingen bieden. De industrie wordt uitgedaagd om mee te denken. Ook zal de brandweer vaker in molens worden uitgenodigd. Er moet voor iedere molen een aanvalsplan tegen brand komen. Wettelijke regelingen en subsidies houden we tegen het licht. Onze drijfveer

voor dit alles is in de eerste plaats het behoud van ons monumentale erfgoed.

De werkgroep zal de risico's van de Nederlandse molens analyseren en met voorstellen komen. Tenslotte zal de werkgroep meer voorlichting aan molenaars en eigenaren geven. De groep is enthousiast en zal in de loop van dit jaar meer van zich laten horen.

Erik Stoop & Luuk van der Werf

Wijziging redactieadres

Om uw bijdragen voor de Gildebrief vlotter te kunnen verwerken, verzoeken we alle schrijvers van artikelen, reacties, berichten enz. hun bijdragen van nu af aan te zenden naar ons redactielid Jan van der Vlies. Zijn adres:

Redactie Gildebrief p/a Jan van der Vlies
Maaskade 77a
3071 ND Rotterdam

Tot nu toe werden de ingezonden teksten pas na de redactievergadering door Jan meegenomen en daarna op diskette gezet. Wanneer hij de kopie nu rechtstreeks ontvangt, krijgt hij meer tijd om uw bijdragen te verwerken. Hij maakt voor de verwerking gebruik van het tekstverwerkingspakket Wordper-

fect 5.1 of 6.0. U kunt uw bijdragen dus op diskette aanleveren (maar dat is beslist niet noodzakelijk!), mits u van één van de genoemde tekstverwerkingspakketten gebruik maakt. Doe er toch altijd een uitdraai van uw tekst bij, voor het geval er problemen ontstaan bij het inlezen van uw diskette of voor het geval uw diskette tijdens de verzending beschadigd raakt.

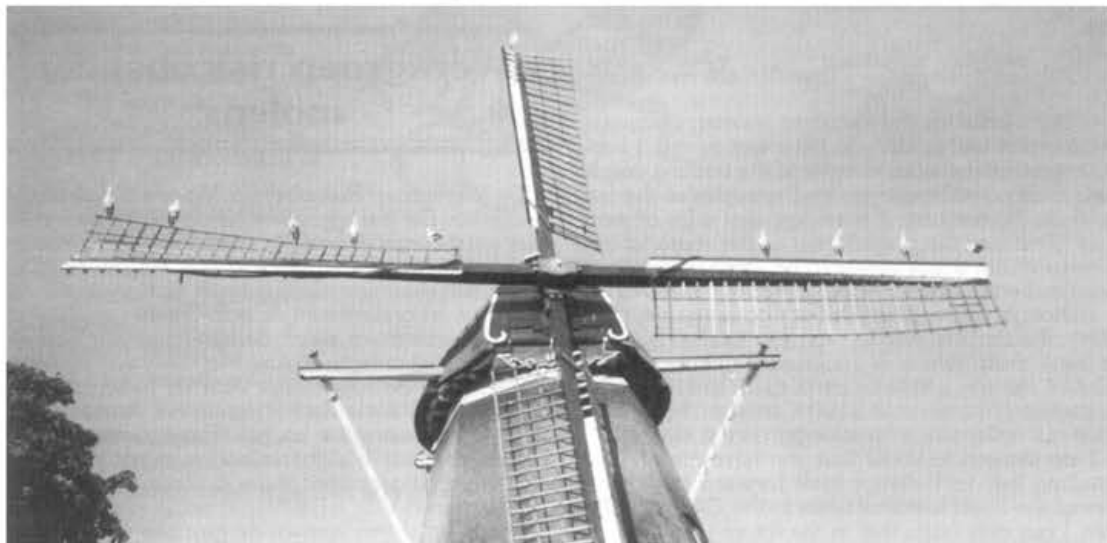
Overigens verheugt de redactie zich nog altijd over het feit, dat er een ruime hoeveelheid kopie door u wordt aangeleverd. Dit heeft tot gevolg, dat, wegens de beperkte omvang van de Gildebrief, soms niet alles direct kan worden geplaatst en sommige stukken helaas helemaal niet....

De redactie

Ooievaars op de molen

Naar aanleiding van het artikel over Drentse Molendag in Gildebrief 97/4, zond vrijwillig molenaar Erwin de Jonge ons een foto van het gevluht

van de Wieker Meule met daarop maar liefst 10 ooievaars!

UITGAVEN VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

ten behoeve van de opleiding tot vrijwillig molenaar

HET ENTREEPAKKET

De basiscursus - voor zover gereed.
Alle lesstof wordt herschreven en zal in de komende jaren verschijnen.

Verzamelinformatie:

Praktisch lesmateriaal

De leden in opleiding dienen dit lespakket bij aanmelding aan te schaffen. Het bevat de benodigde theorie voor de opleiding.
De prijs bedraagt f 70,-.

UITGAVEN TER VERBREIDING VAN DE KENNIS OVER MOLENS

Informatie XXII - Bovenassen
Prijs: f 12,50 (incl. porto).

Informatie XVI - Waarom draaien molens linksom. Waarom helt de bovenas. De tonmolen.
Prijs: f 12,50 (incl. porto).

Wiekssystemen voor polder- en industriemolens
Te bestellen door overmaking van f 25,- (incl. porto) op ABN AMRO rekening 55.44.45.050
t.g.v. G.J. Pouw te Naarden

Informatie XX

Kruiverken.
Prijs: f 10,- (incl. porto).

Informatie XXI - Weercursus.
Prijs: f 12,50 (incl. porto).

GRATIS UITGAVEN

- Statuten en het Huishoudelijk Reglement
- Bladen voor het maalboekje voor leden in opleiding en geslaagde leden
- Exameneisen
- Modelcontract vrijwillig molenaar
- Folder Gildeverzekeringen

Voor inlichtingen over de Gilde-uitgaven en bestellingen kunt U contact opnemen met:

de ledenadministratie

Mevr. E.N. Pouw-Schipper
Zwarteweg 70, 1412 GE Naarden
tel.: (035) 694 54 28
(niet op zaterdag, dan zijn wij op de molen!)

AANBEVOLEN LITERATUUR VOOR DE OPLEIDING

Molens

Ir. F. Stokhuysen
Kopie op A4-formaat.
Prijs: f 25,- (incl. porto).
Te bestellen bij de ledenadministratie.

Opleiding Watermolenaar

Ing. J. den Besten
Te bestellen door overmaking van
f 50,- op girorekening 139754 t.n.v.
J. den Besten te Loenen aan de Vecht.

Zingende Stenen

D.J. Abelskamp
Prijs: f 45,- (incl. porto).

Rond Zingende Stenen

D.J. Abelskamp
Prijs: f 45,- (incl. porto).
Beide boeken zijn te bestellen door overmaking op girorekening 148232 van Rabobank Midden-Westland t.g.v. rekening 13.53.85.210 van G.W.M. Barendse, penningmeester van de Cursuscommissie, te Poeldijk.
Bestelt U beide boeken gelijktijdig, dan is de prijs f 80,- (incl. porto).

Veiligheid op Wind- en Watermolens

"De Hollandsche Molen"
Prijs: f 10,- (incl. porto).
Te bestellen bij de ledenadministratie.

De volgende Gildebrief verschijnt omstreeks:
15 juni 1998

Nederland

Molendland

**Nationale Molendag
zaterdag 9 mei '98**